

Viktor Szlavkin

KARIKAJÁTÉK

Fordította: Morcsányi Géza

ELSŐ FELVONÁS

Péntek este.

Üres gerendaház. Kívülről beszegezett ablakok. Huzattal letakart régi bútorok. A ház elhanyagoltságából látszik, hogy senki nem lakik benne.

Autózúgás hallatszik. Gépkocsi érkezik a házhoz. Leállítják a motort. Ajtónyitások zaja, hangok. Egyszer csak baltacsapást hallunk, aztán még egyet, még egyet... odakint leverik az ablakokra és az ajtóra szegezett deszkákat. Még egy pár ütés, és az ajtó szélesre tárul.

Néhány emberből álló társaság nyomul be a házba.

Kakas	Nyomás, befelé!... Ez most mind az enyém!
Nágya	Jaj! Na ne! Egyeseknek minden, másoknak meg semmi.
V. Ivanovics	<i>(Nágyának)</i> Szabadna az utazóládáját... <i>(Kiveszi Nágya kezéből a nagy táskát, s a lábához állítja.)</i>
Kakas	Mindenki érezze magát otthon.
Valjusa	Csak hogy a mi Kakaskánk is szárnyat bontott! Ki hitte volna, hogy egyszer neki is saját háza lesz! Az igaz, hogy elég későn...
V. Ivanovics	Nem késtünk le semmiről.
Pása	Egy-két ezrest kell belefeccölni, és egész lakható lesz.
Kakas	Dehogy feccölök, minek?
Larsz	Semmi szín alatt! Az lenne a csapda!
Nágya	A Larsz, az a vezetékneve vagy a keresztnéve?
Valjusa	<i>(Larsznak)</i> Miért, maga mit ajánl?
Kakas	Keresztnév, keresztnév...
Larsz	Lélegezzenek mélyeket, jó mélyeket... Érzik a jó levegőt! Fenyő! Jó régi fa.
Pása	Ezt mondom, hogy ki kéne tatározni egy kicsit. Egy-két ezresből ki lehet jönni.
Kakas	Milyen ezresekről beszélsz!... A nagyanyám nélkül még ez a házam se lenne. Nyugodjon békében.
Nágya	Nekem is meghalt a nagymamám. De nekem nem utalják ki a lakását, mert azt mondják, hogy a szövetkezetit nem lehet örökölni. Igaz, Vlagyimir Ivanovics?
V. Ivanovics	Nagyon bonyolult az ügye, ez tény.
Nágya	Én meg annyira nem értek hozzá!...
Valjusa	Te Kakas, hát neked még akkor meghalt a nagyanyád.

Kakas De ez nem az, hanem a másodfokú. Jelizaveta Mihajlovna. Én nem is ismertem, ő kutatott fel. Kiderült, hogy én vagyok a család utolsó sarja. Nem kapkodták el a rokonaim az utódokat.

Larsz Belefeccöli az ember a pénzt, kész, elveszett. Egész életében csak várja, hogy visszajöjjön. Én nem fektetek be semmibe.

V. Ivanovics Én se. De én tisztán elvi alapon.

Kakas Jó, hát ez már maga az erkölcstelenség!...

V. Ivanovics Ohó, érzem én, hogy itt már nem fogod hagyni kihalni a családodat...

Valjusa Hát még, ha korábban hozzájut egy ilyen kis kunyhóhoz...

V. Ivanovics Haha! Korábban... Negyven éves, és milyen fiatalnak látszik.

Valjusa Jól tartja magát a mi Kakaskánk.

V. Ivanovics Hallod, Kakas, negyven éves vagy, de fiatalnak látszol!

Larsz Maga negyven éves?

Nágya Mért, maga nem ismeri Pjotr Vjacseszlavovicsot?

Larsz Tulajdonképpen nem bántam meg, hogy eljöttem. *(Valjusának)* Hát maga?

Valjusa Szoszo. Jobb helyre nem is mehettem volna.

Pása odamegy a huzattal letakart díványhoz, leveszi a védővásznat.

Pása Múzeumi darab.

Nágya Tényleg?

Pása Ezerhatszáz...

Nágya Jaj, tizenhetedik század!

Pása Ezerhatszáz, ezerhatszáz, ennyit bármelyik múzeum megad érte. *(Nágyának)* De a korát is megmondhatom. Igaz, nem ilyen pontossággal.

Nágya Maga történész?

Pása Hobbiból.

Nágya De érdekes!

Pása Képzelve magát 1801-be, március tizenegyedikéről tizenkettedikére virradó éjszaka. A szobába, ahol I. Pável cár éjszakázni szokott, benyomul néhány tiszt, felköltik Pávelt, az először azt hiszi, álmodik, aztán mindent megért, kegyelemért könyörög, s ekkor egy Mihail Zubov nevű vasgyúró egy arany dohányszelencével fejbeüti a bal halántékán. Pável a földre zuhan, és mindkét kezével belekapaszkodik a dívány lábába - ide, ebbe...

Nágya Ebbe?!

Pása I. Pável cár Anna Gagarino hercegnőt csak úgy hívta: „drága kis mosolygóm”.

Kakas	Tegyétek rá nyugodtan a cuccot a díványra. Úgyse akarom eladni. Aludni fogok rajta. Az 1801-es éven.
Nágya	És aztán mi történt a cárral?
Pása	Sokáig nem tudták elvonszolni a díványtól, végül egy sálat hurkoltak a nyakára és azzal fojtogatták.
Nágya	Megfojtották?
V. Ivanovics	<i>(Nézegeti a díványt)</i> Elég keskeny... Nem lehet kinyitni?
Valjusa	Kakasnak elég. Egész életében egy szekrény mögött, egy keskeny díványon aludt. Ő most már bárhová elfér.
Kakas	<i>(Valjusának)</i> Az a szekrény mögötti azért nem volt annyira keskeny...
Valjusa	Keskeny volt, Kakaskám, keskeny volt. Soha nem is bírtál lekecmeregni róla.
Larsz	Nekem egyszemélyes a lakásom - na és? Csak aludni szoktam benne. Éjjeli menedékhely, két loggiával, kilátás a tengerre, külön bejárat, három szoba.
Nágya	Magának is meghalt valakije?
Larsz	Nem.
Nágya	És mégis hagyják?
Larsz	Mit?
Nágya	Háromszobás lakást egy embernek.
Larsz	Mondom, hogy alig vagyok otthon.
Kakas	Tegnap. Este volt, hőség az útkereszteződésnél ég a lámpa - hol zöld, hol piros. Úgy három óra felé. Az utca üres. Autó sehol, se jobbról, se balról. S az ürességben valaki megáll a lámpánál, és várja, hogy zöld legyen, és átmehessen az úttesten. Ott áll, az arca hol zöld, hol piros... Megvártam egy pirosat, odamentem hozzá, és azt mondtam neki: „Kijön velem holnap a dácsára?” Elzöldült [Zöld lett], és azt mondta: „Igen.”
Pása	Pedig az is lehet ám, hogy a kamillavirág illata többet ér az évszázadok poránál. Fölfedezed, hogy gyilkolták meg I. Pávelt, közben elszalasztod, amikor virágzik a kutyatej... Igaz, amikor a kutyatej virágzik, mindig abbahagyok minden kutatómunkát.
Nágya	Maga természetbúvár?
Pása	Érdekel a természet.
V. Ivanovics	Nekem otthon van egy fikuszom. A nagynénémtől maradt. Nem szeretem a szobanövényeket, de a nagynénémtől maradt...
Larsz	Általában rögtön igent szoktam mondani. Ha váratlanul felajánlanak valamit, rögtön azt mondom: „Igen.”
Nágya	És aztán?
Larsz	És aztán, hogy „Yes.”

Nágya (nevet) És aztán?

Larsz Aztán, hogy „Si.”

Nágya És aztán?

Larsz Azt, hogy „Ja.”

Nágya És megértik, hogy ja?

Larsz Meg. Svédül is, németül is.

Nágya Maga svéd?

Larsz A Baltikumból jöttem.

Nágya Jaj, hát ez fantasztikus, egy igazi balt(i)!... *(Járálni kezd)*

Kakas Nyitva hagyjuk az ablakot, remekül fogunk aludni. Új helyen teljesülnek az álmok.

Valjusa No és akkor? Én úgyse szoktam álmodni. Elalszom - sötét, felébredek - világos. Máris reggel van. És fogalmam sincs, mi volt éjszaka.

Nágya Jaj, nekem meg mindig olyan iszonyú álmaim vannak. A múltkor egy férfibajusszal álmodtam. De férfi nem volt, csak a bajsza.

V. Ivanovics Legközelebb ollóval feküdjön le aludni. Jön a bajusz - nyissz!

Nágya Jaj, így még szörnyűbb.

Kakas Ő Nágya, Nágyenka, kukaszomszédok vagyunk. Egyszerre szoktuk kivinni a szemetet a lépcsőházba, így jön ki a lépés. Mindig magam elé engedem.

Nágya Igazából nem is szokott szemetem lenni. Csak csoki papírok.

V. Ivanovics Szereti az édességet?

Nágya Az nem jó, ugye?

V. Ivanovics Félreraktam magának egy szem desszertet. *(Odanyújtja Nágyának a csokoládét)* Én is szeretem az édességet, bár férfi vagyok, sőt bajuszos.

Nágya *(Vlagyimir Ivanovicsra)* Jaj!

V. Ivanovics Mi az, fölismerte a bajuszt?

Nágya Hasonlít... *(Elveszi a csokoládét Vlagyimir Ivanovictól)*

V. Ivanovics Azért nagyon jó, hogy Kakas kirángatott bennünket. Ül az ember a városban, nyeli a port, és még vasárnap is. Hacsak valaki meg nem hív a dácsájára.

Larsz Erdők, rétek várnak téged, gyere, hív a hazád!

Nágya *(Vlagyimir Ivanovics)* Nézzen oda, a balt! Hogy ismeri a jelszavakat!

Kakas *(Odamegy Vlagyimir Ivanovicsához, átöleli a vállát)* Közös a munka, közös a pihenés. Fürdőhelyek, síremlékek, emlékművek... „Kakas és Tsá”.

Valjusa *(Vlagyimir Ivanovicsnak)* No és, milyen munkaerő a mi Kakaskánk?

Kakas Na jól van, jól van!

Valjusa Maga mégiscsak a főnöke.

V. Ivanovics Hát hogy a főnöke, az túlzás. Kakas mérnök, én meg főmérnök vagyok. Majd őt is kinevezik főmérnöknek, s akkor egyenlők leszünk.

Kakas De Vlagyimir Ivanovicsot akkor is Vlagyimir Ivanovicsnak fogom szólítani. Mert egy komoly ember.

Valjusa Te meg maradsz örökre Kakasnak, pedig már van egy zöldövezeti házad is.

V. Ivanovics Különben is, mit számít az, hogy melyikünk kicsoda. Azért jöttünk, hogy pihenjünk. Én Vologya vagyok. S az az álmom, hogy valakinek egyszer Vova legyek...

Larsz Én legszívesebben mindenkit tegeznék. Már idefele, a kocsiban is akartam mondani... Egyidősek vagyunk mindannyian.

Pása Nőnek sose mondd, hogy egyidős vagy vele. Az mindenképp sértés.

Nágya Jaj, én már huszonhat éves vagyok, de annyira nem értek semmihez!...

V. Ivanovics Majd mi megtanítjuk!

Nágya A velem egyidőseknek gőzük sincs semmiről. Maga meg, Pása, útközben olyan érdekesen mesélt azokról a festőkről... tudja, azokról a franciákról, akik kimentek az erdőbe... hogy is... a neveket mindig elfelejtem... Robinsonok?

Pása Barbizoniak.

Nágya Maga nélkül az életben nem hallottam volna róluk. Ha hazamegyek, rögtön kiveszek egy könyvet róluk a könyvtárból.

Pása Óvakodjon a könyvtári könyvektől, Nágya. Főleg, ha művészetről van szó. A szép dolgokról nem szabad pecsétetes könyvekből olvasni.

Nágya Könnyű magának! Honnan szerezzek máshonnan könyvet? Maga művészettörténész?

Pása Részben.

Nágya Őrület, hogy maga milyen sokoldalú!

Pása Művészettörténész vagyok, természetbúvár, történész... egyébként pedig ajtókat tapétázok.

Nágya Milyen ajtókat?

Pása Az új lakásokban. Szívárvány KTSZ, kulcs a minőséghez!

Nágya Tréfál...

Pása Dehogy tréfálok. Egy oldal tapétázása - egy lila, mind a két oldalé - plusz egy piros. És persze megvannak a privát kuncsaftjaim. Kakas, nálad mind a két felét csináltam?

Kakas *(ordít)* Teljes hangszigetelés!

Nágya Csak nem arra mondja a lilát, hogy huszonöt rubel?

Kakas Én csak azt tudom, hogy a három rubeles, az zöld.

Pása Nem szeretem a háromrubelest. Egészségtelen a színe. Olyan poshadt-zöld. Nálam az egyrubeles után rögtön az ötös jön.

Nágya Na és akkor... mi van a barbizoniakkal?

Pása Kap tőlem egy könyvet róluk, ajándékba. Olvas franciául?

Nágya Angolul tanultam... az iskolában. De nagyon rosszul tudok. Take it easy and keep your smile.

Pása Jó, megpróbálom oroszul megszerezni.

Nágya Nem akartam megsérteni... Azt hittem, művészettörténész.

Pása Képzettségem szerint történész vagyok, történelem szakon végeztem. Szeretem a történelmet...

Nágya És az ajtókat?

Pása Azokat tapétázom.

Valjusa Nálam kábé egy éve tapétázott egy mester. „És magácska hol dolgozik?” kérdi tőlem. Mondom, a könyvtárban. „És, mennyit tetszik keresni?” Megmondom neki a tudományos irodalmi referensi fizetésemet. „Jöjjön el inkább hozzám segédnek, úgy fog élni belőle, mint Nyugaton.”

Pása a falhoz lép, ahol naptár függ, letéphető lapokkal. Tépkedni kezdi őket, gyorsan, egyiket a másik után. Mintha egy bizonyos hónapot vagy hetet keresne. És végül - megvan!!

Pása *(letépi ezt a lapot is)* Szürke kezd és gyöz - ki mondta ezt? *(ledobja a lapot a padlóra)*

Kakas *(felemeli a lapot)* 1982. december 24. Szegény nagymama!...

Pása Nem a pénz a lényeg. Bár az is.

Valjusa *(a naptárt nézi)* Egy hét, és itt az Újév. Fenyőfa áll az elíziumi mezőkön.

Pása Az egyetem után elkerültem egy intézethez. Dolgozgattam, dolgozgattam, sétálgattam a folyosókon, üldögéltem az asztalomnál, kimentem a lépcsőházba dohányozni. Az élet vidám, de élni unalmas. Egyenlőtlen a csere.

Valjusa És nem baj, hogy diplomás ember vagy?

Szünet.

Pása Le is csúsztam. Hány szoba van itt? *(kimegy)*

Larsz *(A naptárlap hátoldaláról olvassa)* „N. Linder, a történelemtudományok kandidátusa a következő feladvány megoldását javasolja. A feladvány Lunacsarszkij érdeklődését is felkeltette. Világos: király f5, vezér e4, futár h2; sötét: király b7. Matt három lépésben.”

Kakas *(hirtelen)* Jut mindenkinek! Lesz mindenkinek külön szobája!

V. Ivanovics Ami engem illet, én nem félnék tőle, ha valakivel kettesben kellene lennem.

V. Ivanovics Lányok jobbra, fiúk balra. *(Ő is kimegy)*

Pása *(Egy üveg pezsgővel tér vissza)* Úszik három krokodilus a Nílusban, kettő zöld, mint a háromrubeles, egy pedig, mint az ötös - kék. S ekkor egy csónakból belezuhan a Nílusba egy turista. Az egyik krokodilus ráveti magát, és kieszi a zsebéből az igazolványait, a másik is ott terem - és befalja az összes pénzt és értéktárgyát, amik a nadrágjába voltak belevarrva. Erre a harmadik krokodilus azt mondja: „Na, én ilyesmiben nem veszek részt.” És megeszi a turistát.

Nágya Maga filozófus?

Pása Ajtótapétázó vagyok.

Nágya Nem akartam megsérteni, de még nem látok mindent tisztán.

Pása Nem sértett meg.

Pása az ablakhoz megy, kinyitja, és a ház külső oldalához csapja az üveget - durr!

Larsz *(A naptárlapot nézegeti)* Mi érdekelhetett ebben Lunacsarszkijt?... Matt három lépésben... Nekünk kettő is elég.

Kakas *(Kimutat az ablakon)* Ott a gyümölcsös. Terem.

Larsz A fáknak sose a gyümölcs a lényeg, hanem a levelek. Alma nélkül ki lehet bírni, oxigén nélkül soha!

Nágya Nekem nem is szabad almát ennem. Foltok jönnek ki tőle a nyakamon.

V. Ivanovics Majd lopunk magának ananászt a kolhozból.

Pása Figyelj, Kakas, be lehet állni a kocsival a fészerbe? A tiéd?

Kakas *(Váratlan büszkeséggel)* A tiéd!

Pása Hogyan?

Kakas Úgy, hogy természetesen állj be.

Pása kimegy.

V. Ivanovics *(Nágyának)* Nem akar szobát választani?

Nágya Jaj, én mindenben benne vagyok.

V. Ivanovics Ne mondjon ilyeneket. Hátha lelohad az érdeklődésem maga iránt.

Nágya Miért?

Valjusa Te még nem ismered a férfiakat.

Nágya De érdekes!...

V. Ivanovics *(Nyújtja a kezét Nágyának)* Karoljon jól belém, meredek a lépcső. Ha esünk, essünk együtt.

Felmennek a galériára.

Valjusa *(A naptár maradék lapjait tépkedi)* Huszonötödike, huszonhatodika, huszonhetedik, huszonnyolcadika, huszonkilencedike, harmincadika... C'est tout!

Larsz Az embernek nem a rend miatt kell betartania a közlekedési szabályokat, hanem önmaga miatt. Ezzel nem korlátozza magát, ellenkezőleg: fel-

szabadul. Ha zöldnél megy át az ember, akkor közben verset költhet, bonyolult matematikai példát oldhat meg, szerelmes lehet... A szervezete az övé. Mert az is szabad, elvégre zöld van! Ha viszont pirosban megy át, akkor minden belső ereje, képessége, tehetsége, mindene arra megy el, hogy senki ne gázolja el. És még ha a *fejében* esetleg valami egészen másról gondolkodik is, a szervezete akkor is a saját védelmével van elfoglalva, tehát a fejében lévő gondolatok nem teljes értékűek... Akkor meg mi értelme? (*Gyorsan kimegy a házból*)

Szünet.

Valjusa Miben mesterkedsz?

Kakas Semmiben, Valjusa.

Valjusa Hiszen látom. Nézd meg, tiszta sápadt vagy. Minek hoztad össze ezt az álarcosbált? Kik ezek neked?

Kakas Ugyanazok, mint te.

Valjusa Ó, Kakaska, Kakaska, elúszott gyönyörűségem, te. Halk szavú vagy, gyöngéd, de ezért egy nőt megsebezni, ahhoz értesz. Neked egyre megy, hogy én vagy az a barbizoni fuser?

Kakas Pása nagyon érdekes fazon. Nem a szabványos. Örült pénzeket keres, és könyvekre, képekre költi... A lakása kész múzeum. Besztuzsev-Marlinszkij dohányszelencéje.

Valjusa Tegnap azt hittem hallucinálok, amikor felhívtál. Tizenöt év. Annyi telt el.

Kakas Tizenegy.

Valjusa Fiatal koromban egy évig tartott, amíg beleszerettem valakibe, és egy másikig, amíg kiszereztem belőle. Téged is egy évig felejtettelek... És arra emlékszel, mit mondtál nekem akkor? „Nem látom a perspektívát a kapcsolatunkban.” Hogy tudott ilyen eszedbe jutni, hogy „*perspektíva*”.

Kakas Aztán elmentem berúgni.

Valjusa Igazi barátként viselkedtél.

Kakas Ezek szerint te engem azóta... egyáltalán... teljesen... sehogy?...

Valjusa Egy picit. Néha és halkán. Nézzék a mi kis Kakaskánkat - duzzog.

Kakas Műszaki főiskolára jártam, valahogy a számra jött az a szó, hogy „perspektíva”. Izgalmamban.

Valjusa Ó, hát izgult az a szegény fiú!... Én meg, a kis vastagbőrű Nünüke, volt képem lecsapni a telefont... Pedig meg kellett volna vigasztaljalak, hogy „Te csak ne izgasd magad, Kakaskám, ne gyötrődjél, vigyázz arra a hab testedre.” Az igazi nők így csinálják?

Kakas Hagyd abba!

Valjusa Nyáron sose hordtál rövid ujjú inget, mert féltél, hogy meglátják, milyen vékony a kis fehér karod. Két kis virgács.

Kakas Elég!

Valjusa Két rakoncátlan kis karoska.
 Kakas Fejezd be!
 Valjusa De mindegy is. Hallottam én aztán még különbeket is a pasasaimtól. A te „perspektívád” még csak hagyján.

Szünet.

Kakas Most sem szeretem a rövid ujjú ingeket.

Hosszú csók. (ez az előadásban lehetett így, az orosz nyomtatottban csak szünet)

Valjusa Milyen furcsa, azóta már százszor kicserélték a telefonomat, de amikor tegnap telefonáltál, megint a régi csöngést hallottam.

Kakas Rájöttem, hogy semmi sincs. Azon kívül, ami már van. Hogy mi, te meg én... hogy pár évvel ezelőtt volt köztünk valami. Vlagyimir Ivanovics - egymás mellett, egy asztalnál dolgozunk... Nágya - egyszerre szoktam vele kivinni a szemetet... Pása...

Valjusa Persze, nem rossz fiú. Egy férfinak mindig jól áll, ha pénze van. *(Kimegy a kertbe)*

A fönti szobából Vlagyimir Ivanovics jön le a lépcsőn.

V. Ivanovics Te Kakas, szeretnék beszélni veled egy percre... Ezt hogy gondoltad?

Kakas Mit?

V. Ivanovics Ezzel a Nágyával. Ennek halvány fogalma sincs. Ez nem is ismer engem. Ezt hogy gondoltad?

Kakas Mit?

V. Ivanovics Átvágtál? Most látott először. Pedig mit mondtál? Hogy direkt kiszúrt, amikor mentem hozzád, és belém zúgott, meg akar velem ismerkedni... „Belém zúgott”... Hazudtál?

Kakas Ugyan, Vlagyimir Ivanovics, csak szégyenlős, hát még kislány. Várj egy kicsit. Udvarolj neki, hogy ez meg az...

V. Ivanovics Abból én már kinőttem. Te ígértél valamit, én arra készültem.

Kakas Mire?

V. Ivanovics Arra, hogy semmit nem kell csinálnom.

Kakas Hát ne csinálj semmit. Vékend van, pihenj.

V. Ivanovics Állandóan valami szövetkezeti lakással nyaggat, hogy lehet örökölni vagy nem lehet örökölni - honnan tudjam én? Ez egy agyrém! Átvágtál.

Kakas Tudod, azért te se vagy szent.

V. Ivanovics Miért, ígértem én bármit is?

Kakas „Közös a munka, közös a pihenés...”

V. Ivanovics Igen! Kikapcsolódunk. De szórakozni is kell. És legyen valami haszna is. De nem egymagunkban!

Kakas Mért, egymagad vagy?

V. Ivanovics Személy szerint, én, egymagam vagyok.

Kakas Várd ki a végét...

V. Ivanovics Nem. Elmegyek.

A galérián Nágya jelenik meg. A nagymama hosszú, tearózsa-színű ruhájában van, a ruhán csipkék, fodrok, rüssök és egyéb ódivatú díszítmények.

Kakas Tessék! Már itt is van Nágyenka!

V. Ivanovics Én elmegyek.

Kakas *(Vlagyimir Ivanovicsnak)* Majd meglátod...

V. Ivanovics Már láttam. *(Elmegy)*

Kakas Nos, hogy tetszik odafönt?

Nágya Pjotr Vjacseszlavovics, nyújtsa a kezét, túl meredek az a lépcső. *(Lépked lefelé, megpróbál nagyvilági hölgyként mozogni, nem nagyon megy neki)* Nagyszerű időnk van ma, nemde?... Maga jól beugratott engem, Pjotr Vjacseszlavovics.

Kakas Drága kis mosolygóm... Beugrattam?

Nágya Olyan hiszékeny vagyok, olyan tapasztalatlan... És hittem magának... Azt hittem... azt ígérte... hogy tényleg egy lakásszakértő, hogy majd segít meg tanácsot ad... amit én nem tudok... de hát ő se tud semmit.

Kakas Ígérem, hogy a lakásproblémát megoldjuk.

Nágya Nem szép dolog becsapni egy szegény lányt. *(Újra visszalép a dáma figurájába)* Reggel a migrén kínozott, aztán meg a köszvény.

Kakas Márciusom... Drága kis mosolygóm...

Nágya Pedig a barátnőm meghívott ma estélyre a tűzériskolába, a buliba. A katonaurak között sok kiváló ember van. Főleg a tűzerek között. Messze van innen az állomás?...

Pása lép be, meghallja Nágya utolsó szavait.

Pása Elviszem, ha akarja.

Valjusa Nekem is az állomásra kellene mennem.

Pása Befuvarozhatom magukat a városba is. Gondolom, az mindenkinek útba esik.

Kakas Te hová mész, Pása?

Pása Rájöttem, hogy nincs szükségem a fészeredre, mivelhogy nem is a tied. Hanem közös a szomszédoddal. Az ember ne vágja át a barátait. És egyáltalán, minek rángattál ki ide? Nekem a hétvége a legnagyobb dologidő. *(Az autójához indul)* „Megveszed a házat, Pása, megveszed a házat...”

Kakas Igen, becsaptalak benneteket!...

Hallatszik, hogy beindul az autó motorja.

Egy pillanatnyi tévovázás után Kakas hirtelen felugrik a helyéről, és Pása után fut, igyekszik utolérni. Utoléri. Dulakodni kezdenek.

Negyvenéves vagyok!... Negyvenéves vagyok!...

V. Ivanovics Na és? Én meg negyvenkettő. Na és?

Kakas De én fiatalnak látszom! Negyvenéves vagyok! De fiatalnak látszom! Soha az életben nem volt még saját lakásom! Saját házam!... Soha!...

Nágya Az ember akkor sem bánik így a barátaival.

Valjusa De neki lakáskomplexusa van.

Kakas Hozzám sose jött senki a születésnapomra!...

Nágya Ma van a születésnapja? Isten éltesse!

Dulakodni kezdenek.

Pása az ölében hozza a Kakast a házba. A díványra teszi.

Kakas *(Már visszanyerte a nyugalmát)* Negyven plusz negyven - az egy rubel negyven.

Larsz *(megjelenik a ház verandáján)* Attention!... A nagyapám varietében lépett föl. Az egyik számában mindig odament egy nézőhöz, mindegy, hogy milyen nemzetiségű volt, és az örületbe kergette azzal, hogy az illető anyanyelvén beszélt vele, de úgy, hogy az egy árva szót sem értett belőle, pedig megesküdtött volna rá, hogy az édes anyanyelvét hallja. A nagyapám hangzásában utánozta a nyelvet, úgy hallatszott, mintha igazi lett volna. Do you understand me?... Csak az oroszul nem jött be neki sose a csel. Oroszul ugyanis tudott, s ha egy oroszhoz ment oda, akkor egyszerűen beszédbe elegyedett vele, megragadta az alkalmat, s a dicsőséges Tobolszk városáról tudakozódott. Ha azt kérdezitek, hogy hogy tudok akcentus nélkül beszélni, a válaszem az, hogy nekem a véremlben van a hangutánzás. *(Demonstrálja a hangutánzást)*

Kakas felpattan a díványról és eltűnik a másik szobában. Éles zongora futamok hallatszanak. Boogie-woogie.

Kakas Anyámmal és apámmal egy szobában laktunk. Keskeny volt és hosszú, mint egy villamos. Mindenünk oda volt beszorítva, és az a bizonyos dívány, az enyém, éppen befért egy falkiszögellés és a szekrény közé. Amikor anyám reggelente nyitotta a szekrényajtót, akkor a díványom, és vele együtt én is megmozdultam, odébb mentem egy picit, mondjuk három millimétert. Kinyílt a szekrényajtó, nekiszorult az ágy oldalának, a dívány megindult, és vele együtt én is. De nem lehetett mit csinálni! Másképp egyszerűen nem fértek be a bútoraink. Így utaztam én három millimétert oda, hármát vissza. Harmincnégy éves koromig. Aztán anyám meghalt, és sokkal ritkábban nyílt ki a szekrényajtó... Minek is mondom ezt?... Szóval, azt gondoltam, hogy csak úgy nem fogtok kijönni hozzám. Nem hittem, hogy csak úgy kijönnétek. Úgyhogy most el is mehettek. *(Larsznak)* És nincs is itt folyó. Hallod, balt? Erdő van. De folyó nincsen.

Szünet.

Pása Furcsa, hogy ez az erdő, az előbb néztem meg, messziről úgy látszik, mintha egy japán metszet lenne. Hiroszigának vannak ilyen képei.

Larsz Hogyhogy nincs?! Hát azt mondtad, hogy... Még a nevét is mondtad... Viljuka, vagy Viljajka...

V. Ivanovics Talán Valjuska.

Valjuska És messze van az az erdő?

Kakas Két kilométerre lehet. Három. És fél.

Pása Ne is mondd tovább. Kíváncsi vagyok, hogy közelről is olyan japános-e...

Kakas megint odaül a nagymama zongorájához. Újra boogie-woogie.

Larsz Micsoda hülyeség!... Gyerünk, mi az a három-négy kilométer! Menjünk mezítláb... Úgy minden elektromos feszültség kivezetődik az emberből. You know? A „Technika és ifjúság”-ot readoljátok?

Valjusa *(leveszi a cipőjét)* Legalább kisülünk.

V. Ivanovics Én félek, hogy megfázom.

Nágya Én meg tuti, hogy valamibe belegyalogolok.

Kakas Azt szeretném mondani... Csak hogy tudjátok... Ha visszajöttök a sétából ebbe a házba, akkor tudjátok, hogy - a tiétek.

Nágya És az a három és fél kilométer az hány troli megálló?

Valjusa Száz éve nem jártam erdőben...

V. Ivanovics És pont most vannak a gombák...

Nágya Nahát, aztán a gombákhoz végképp nem értek, azt se tudom, melyik mérges és melyik szelíd...

Kakas Nem, nem értitek... Azért gyűjtöttelek össze benneteket, mert van bennünk valami közös. Ti... mindenki... én is... mindannyian... egyedül vagyunk.

Nágya Hogyhogy? Egy, kettő, három, négy, öt, hat.

Larsz Jaj, megszámlolt bennünket!...

Kakas Most hat. Mert most együtt vagyunk. De ahogy szétmegyünk, mindannyian, mindenki egyedül lesz. Én egyedül, te egyedül, ő egyedül... mi, *egyedül*.

Valjusa Úgy érted, hogy magányosak?

Kakas Nem akartam kimondani ezt a szót... A választás előtt egyszer jött hozzánk egy agitátor. Ültem a szobámban, és hallottam, ahogy a folyosón megkérdezte az én ajtómról: „Ott ki lakik?” És a szomszédasszonyom ezt válaszolta: „Ott? Egy magányos férfi.” Borzasztó volt.

Nágya Én egyszer megpróbáltam, hogy legyen egy macskám. De megszökött. Nyilván jobban érdekelték a kandúrok a szeméttárolóban.

Kakas Az embernek vagy van családja, vagy egyedül él. Pedig van egy harmadik variáns is, ha egy társaság, szabad, felnőtt emberek laknak együtt. Füg-

getlenek vagyunk egymástól, de szeretünk együtt lenni. Van egy házunk, és abban lakunk. Az egész társaság. (Nágyának) Apropos, megoldódik a lakásproblémája is.

- Pása „Van egy házunk” - erre a házra gondolsz?
- Kakas Pása megkapja a legnagyobb és legvilágosabb szobát. Idehozod a könyveidet, a képeidet, szétrakhatod őket akár az egész házban. Minek vennél másikat? Gyönyörködünk a művészetben, a régiségekben, egymásban. Idebent, vagy a kertben. Van annál szebb, mint hogy együtt lakunk és gyönyörködünk egymásban?...
- Larsz *Indul a tyúk s a kutya aludni.* Írd le, balról jobbra ugyanazt olvasod, mint jobbról balra. Próbáld ki!
- Kakas Valahol olvastam, hogy Amerikában összeszedtek pár szomszédot, akik egymás melletti cottage-okban laktak, és évszámra nem is látták egymást, szóval összerakták őket egy szobába - ilyen kísérlet, tudjátok -, és egy egész napot töltöttek így bezárva, és utána miket mondtak? Az egyik azt mondta: „Elmondhatatlan érzés volt, amikor a vállammal hozzáértem mister Johnsonhoz, és megkérdeztem tőle, hogy van a kedves édesanyja”, másik - „Nagyon élveztem, mikor Mrs. Smith rálépett a lábamra, bocsánatot kért, aztán megtárgyaltuk a gyerekeinket.” Ötven éves korunkban már késő lesz, de így, negyven felé, még kivághatják a rezet... én meg ehetem a meszet! Eleinte csak szombat-vasárnapra jövünk, aztán egyszerre vesszük ki a szabadságunkat, azután...
- Larsz „S te súgva kértded, kis butám - mi lesz velünk azután...”
- Kakas ... meg lehet, hogy állandóra ideköltözünk.
- V. Ivanovics Nyugdíj után?
- Valjusa Finom kis perspektíva!
- Pása Felajánlhatok egy Pável-korabeli parókát - ősz, kis copffal, fekete szalaggal...
- Valjusa Mindig szerettem volna, hogy valaki írjon egy regényt a boldogtalan, de életvidám asszonyról.
- Pása Fejedbe húzod a „Pávelt”, és a parókában nagyszerű ötleteid támadnak.
- Larsz Én rögtön azt szoktam mondani: „Igen”.
- Kakas Negyven évesek vagyunk, most már arra is kell gondolnunk, hogy mi lesz ötven, hatvan, hetven éves korunkban.
- Pása Ne keverj bele mindenkit. Nágya még csak huszonhat.
- Nágya De én annyira nem értek semmihez!...
- Pása Neki még annyi van a nyolcvanig, mint neked az egész életed.
- Valjusa Ne strapáld magad, a nők mindig másképp számolnak.
- Kakas Hozzáérünk egymás vállához, könyökéhez...
- V. Ivanovics Meg rálépünk egymás lábára.

- Kakas Pontosan! Külön öröm lesz, ha tiszta szívből rálépünk egymás lábára!
- Larsz Gyerekek, de hát én svéd vagyok! A legeredetibb svédországi svéd! Stockholmban lakom, ott van a háromszobás lakásom, a tősgyöker, hasonlítok egy Hazanov nevű színészre, a tobolszki útikalauz, a Balti tenger öble... Nem akartam megmondani, féltem, hogy megijedtek - egy svéd a faluban! De olyan jól összebarátkoztunk. Tiszta svéd vagyok. Azt kérdeitek, hogy kerülök ide? A feleségem orosz. Illetve válófélben vagyunk. És amikor összetalálkoztam Kakassal az útkereszteződésben, a piros lámpánál, akkor rögtön... Rögtön! Ti azt kérdeitek, miért nem akar az ember visszamenni az állandó lakhelyére, Svédországba, és az ember azt feleli, hogy szereti az országotokat, keresi a gyökereit, az elődeit, akik hasonlítanak a ti sztár színészeitekre, rendszeres olvasója a „Technika és ifjúságnak”... Az 1709-es poltavai csata után az ember egyik öse a ti Péter cárotok fogságába esett, és Tobolszk városát jelölték ki neki lakhelyül, ott ez az ős építette fel a városi számvevőseget, vagyis a kincstár épületét, aminek a fényképét megnézhetitek a tobolszki útikalauzban, Kelet-Szibériai Kiadó, 1978., 112. oldal. Az ős egy szibériai cigánylányt hozott magával Tobolszkból Svédországba, meg egy halom gyereket is, persze. Pontosabban először Észak-Olaszországba vitte őket, és csak később, élete végén költözött Svédországba. Úgyhogy én is déli típusnak tartom magam, bár csak Észak-Olaszországról volt szó... És attól a cigánylánytól örököltük a művészi hajlamot, a nagyapám, már Európa összes varietéjében fellépett, eredeti számokkal, s ezek közül néhányat a későbbiekben be is mutatok nektek.
- Nágya És magának ki a felesége?
- Larsz Azért jött hozzám, hogy kijöhessen Svédországba, én meg azért vettem el, hogy itt lehessenek, Oroszországban.
- Nágya És maguknak ezt szabad?
- Valjusa Hurrá! Kenterbe verjük a svédek!
- V. Ivanovics Maga tulajdonképpen kit keres, papa?
- A társaság csak most veszi észre, hogy egy idegen lépett be közéjük. Egy öregember, nyolcvan felé járhat, de daliás, egyenes tartású, még valami elegancia is felfedezhető rajta, bár a ruházata nem erre utal.*
- Öreg Ismertem a kiskapu trükkjét... Hogy lehet bejönni. Elnézést. Még egyszer elnézést. A reteszt nem fölfelé, hanem lefelé, aztán egy nagyon kicsit jobbra és magam felé. De nagyon kicsit, mert ha megrántom, újra bekattan.
- Pása „Lizácskának Kokától.”
- Öreg Levelet kaptam, ismeretlen kézírással.
- Kakas Brjanszk, Űrhajósok utcája 43.
- Öreg Harmincnégy, de megtaláltak.
- Pása „Lizácskának szeretettel Kokától.”

Öreg Csak [a folyosón kaptam helyet] oldalhelyet kaptam a kupében. Jöttek-mentek egész éjjel... a kabát az arcomra húzva...

Valjusa Mi most jöttünk, nemrég.

Öreg Gondoltam. Engedjék meg, hogy bemutatkozzam. Nyikoláj Lvovics Kreksin. Jelizaveta Mihajlovna Kokának hívott. Minden Nyikolájt Kokának becéznek mifelénk...

Pása *(Kakasnak)* Odafönt, a toalett asztalkán van egy fénykép. *(Kokának)* A maga képe, profilból... És balalajkával!

Koka Igen, igen, profilból... Az az átkozott kép! Uramisten, milyen nehéz kimondani, hogy „néhai”.

Kakas *(Pásának)* És te honnan tudod?

Koka Odaültetett a fényképész a gépe elé és a kezembe nyomta azt a balalajkát. Mért pont balalajkát? És vajon mért fogtam meg? Milyen hülyeség!

Pása Nekem nagy dagerrotip-gyűjteményem van.

Nágya, a nagymama régi tearózsaszínű ruhájában éppen szemben ül Kokával. Hirtelen kihúzza magát, mintha a nyaka is megnyúlna, kecsesen nyújtja a kezét, úgy mondja el a mondatát

Nágya Nagyszerű időnk van ma, nemde?

Koka összerezzzen, elsápad, lassan feláll, és mint egy álomkóros, kezét maga elé nyújtva megindul Nágya felé.

Koka Liza!... Lizácska!... Uramisten! Hogy kerülsz te ide?...

Koka lába megroggyan, s mielőtt még léphetne kettőt, hogy Nágyához érjen, a padlóra zuhan.

Valjusa Na tessék, halálra ijesztettük az öregfiút.

FÜGGÖNY

MÁSODIK FELVONÁS

Az öreg nagyszülői ház verandája otthonossá, lakályossá, sőt, ünnepivé változott. A nagy ovális asztalon hófehér abrosz. Bronzból készült gyertyatartóban gyertyák égnek, az asztalon vastag, vörös üvegből készült, hosszú poharak, bonyolult formájú gyümölcsöstál...

A „telepesek” kézzől-kézre adják egymásnak a régi leveleket, levelezőlapokat. Fehér borítékok szüntelen körforgása.

A ház minden lakója ott ül az asztalnál. Egymással szemben - Nágya és Koka. Nágya ugyanúgy a nagymama öltözékét viseli, mint az első felvonás végén. Koka fején széles karimájú kalap.

Nágya előtt egy nagy halom fekszik a nagymama leveleiből. Látható, hogy némelyiket már elolvasták, ezek Koka előtt hevernek.

Nágya felemeli a következő levelet, hangosan olvassa.

Nágya „Drága Koka! Elképzelnem is nehéz, hogy eljön majd az idő, amikor te nem a drága Koka leszel, hanem az igen tisztelt Nyikolaj Lvovics Kreksin. Ám ha mégis elképzelem, egy őszülő, vonzó urat látok magam előtt, aki egy hatalmas Bergere-fotelben trónol, körötte pedig ott futkározik és csacsog a sok gyermek s unoka, azaz a te gyermekeid és unokáid. De arra, hogy a melletted ülő nőt is magam elé képzeljem, már nem futja a fantáziámból, csupán karosszékének finom csipkével bevont fejtámláját látom, s a lábainál lévő, lila bársony puffot. De vajon ki ő? Persze, bárki legyen is - áldásom reá. Kívánom, hogy méltósággal és boldogan járja élete útját, erős karodra támaszkodva. Hiszen én is egész életemben emlékezni fogok kezed gyengéd mozdulatára, amikor - emlékszel? - kiengedted az ablakon azt a pillangót, megérintetted a hajamat, s azon ott maradt a hímpor fehér nyoma. „Kis Pierróm” - mondtad nekem, s aztán Blokról kezdtünk beszélgetni, arról, hogy az ő „Komédiásdi”-ját játszó színészek maszkját lepkék hímporából és virágporból kell elkészíteni. Istenem, milyen szépen beszéltél akkor, drága Koka! S utána milyen nagyszerű volt együtt hallgatni. Mintha egész életünket végigéltük volna akkor, s a hajamon fehérülő hímpor igazi ősz színné változott. Öllelek, angyalom. Annyi mindent szeretnék elmondani, felolvasni, elmesélni neked. Nagyon jó, hogy így is tudsz mindent. Lizád.”

Nágya a mellette ülő Pásának adja át az elolvasott levelet, az Valjusának, Valjusa Vlagyimir Ivanovicsnak, Vlagyimir Ivanovics Larsznak, Larsz Kakasnak... A kör végén a levél Kokához kerül.

Koka Igen, ez itt történt, júniusban. A pillangó belegabalyodott a függöny-kárpitba, kiszabadítottam és kiengedtem az ablakon. De már nem tudott felszállni, leesett a virágágyásba, vergődött, vergődött, aztán elpusztult. Túl sok hímpor maradt az ujjamon.

Kakas Por maradt az ujjamon...

Koka Lizának persze nem mondtam, hogy a pillangó meghalt. Sőt úgy tettem, mintha a tekintetemmel kísérném, ahogy elrepül. Vallottam volna be neki, hogy megöltem Isten teremtményét?...

Valjusa Ó, uraim, kegyetlen a földi élet!

Koka Azelőtt itt, a pohárszék felső polcán, egy titkos sarokban mindig volt egy kis vodkás kancsó. És egyenként osontunk ki ebbe a szobába, hogy ajkunkhoz emeljünk egy-egy pohárkát. Huszáros bátorságból... Mi magunk dugtuk el, s aztán titokban jártunk rá.

Nágya *(levelet olvas)* „Drága Koka! Tegnap délután két órakor érkeztem haza, nem vártak, mert azt hitték, csütörtöknél korábban úgysem jövök... nem, pénteknél. Az út oly unalmas volt, úgy rám telepedett a bánat, hogy elszundítottam és négy órán át aludtam. Megérkeztem, még jobban elfogott a bánat. Úgyhogy hamarosan kereket is oldok innen. Addig is minden jót neked és a tiédnek. Lizád.”

Koka A vakáció minden nyáron válásra kényszerített bennünket. Én utaztam haza a nyizsegorodi kormányzóságba, Liza meg ide, és csak levelezni tudtunk. Hol találták ezeket a leveleket?

Kakas Egy dobozban a nagy láda mélyén.

Koka Ez csoda! Kész csoda!

Nágya Moszkvába címezve.

Koka Manapság a fiatalok nyáron elutaznak a szüleiktől, mi épp fordítva, a nyár a papáé és a mamáé volt, az ő örömüké, szórakozásuké. De az elválás a barátoktól, a szerelmektől... Mindig átkoztam a nyarat!

Nágya „Egyre az kínoz, hogy mért nem csókoltalak meg még egyszer az állomás-son. Egész úton ezen gondolkodtam. Nyikoláj, hamarosan találkozunk!”

Pása Remek a kalapja, Nyikolaj Lvovics!

Koka Ó, hogyne! Európai fazon. Egy bécsi cégtől. Ma elegáns akarok lenni. „Úgy álmodtad, hogy együtt elégünk, ölelésben összefonva, hogy megadatik egykor látni nekünk ama boldog paradicsomot.”

Larsz Brávó, brávó!

Koka Blok. Így ma már senki sem ír.

Valjusa Így ma már senki sem szeret.

Koka Ne gondolja, prémekre, briliánsokra mi is nehezen szántuk rá magunkat. De egy gyűrűt ajándékozni egy hölgynek - az mennyei élvezet!... *(A Nágyán lévő ruhára)* Ez a ruha is ajándék. A Kuznyeckijen vettem, Cauchet-nél. Hány apró csillag szikrázott fel Liza szemében, amikor kinyitottam a dobozt!...

Nágya Én mindig magam veszem a gyűrűimet meg a brossaimat. A trafikban. Nem kerül sokba, és mindig lehet váltogatni. Nemrég láttam egy új brosszt, Jeszenyin van rajta. Egy rubel kilencvenhét. Ő a kedvenc költőm.

Koka Ott volt a Kuznyeckijen a kirakatban. Nagyon megtetszett. Volt még hozzá egy ilyen mantilla is... Minden pénzem odaadtam érte, s a doboz-

zal gyalog mentem át egész Moszkván. Bérkocsira már nem maradt egy fillérem sem. Manapság azért szeretnek, hogy együtt éljenek, nem azért, hogy együtt meghaljanak.

Nágya (Olvas) „Koka, drágám, nagyokoskám, nem mondhatnám, hogy rosszul érzem magam, az idő is csodálatos, pedig tegnap vihar volt, ömlött az eső, a szél tördelte a fákat.”

Pása (Kakasnak) Milyen jól állna neked Nyikolaj Lvovics kalapja.

Kakas Nem, én sildes vagyok. Ezt már valahogy régóta tudom. Én sildes típus vagyok.

Pása Nagyon tévedsz, szerintem te kalapos típus vagy.

Koka Mindent eladtam, mindenemtől megszabadultam, de ezt a kalapot, ezt az európai modellt, ezt nem! Bevarrtam a dobozát zsákvászonba, és vittem magammal mindenhová. Úgyhogy bocsásson meg érte, de már felpróbálni sem hagyom.

Nágya Szépen írt a néni, mindent el tudok olvasni... (Levelet olvas) „Sokszor van, hogy felveszem a tőled kapott ruhát, leülök az asztalhoz, előveszem a dobozt, amiben a leveleidet őrzöm, és olvasgatom őket. Hallom a hangod, látom, ahogy csillog a szemed, leheleted megérinti az arcomat, és eltűnik belőlem a szomorúság, szertefoszlik, mint egy felhő, ha friss szél támad. Írj gyakrabban. Mindig, mindig a tiéd. Liza.”

Koka Mindig, mindig a tiéd, Koka.

Szünet.

Valjusa Nézzenek oda, milyen pecsétgyűrűje van Pásának.

V. Ivanovics Ha belegondolok, az az egy ujja legalább egy ezrest ér.

Nágya Hű, oroszlánfej? Aranyozott?

Pása Színarany. Dolgos ujj ez, kijár neki az arany.

V. Ivanovics Nekem egy darabig karikagyűrűm volt. Azzal nyitottam fel a sört.

Valjusa Te szereted a sört?...

Pása De ma víkendezünk, a gyűrűm is, én is. Jogunk van a pihenésre.

Nágya Jaj, majdnem elszakítottam a ruhát! Egy szög van a falban...

Pása Hol az a nyavalyás?

Nágya Egy kicsit följebb.

Pása Áhá, itt van. Elcsíptem! No, ezt így kell csinálni. Nyikolaj Lvovics!

Koka Parancsol?

Pása Szeretném, ha látná.

Koka Igen, igen.

Pása A határozottság a lényeg. Határozottan kell csinálni. Látja ezt a szeget?

Koka Látom.

Pása Határozottan. Sutyty! *(Egy mozdulattal kirántja a szeget a falból)* Ez valódi „borsalino”, ugye, Nyikolaj Lvovics?

Valjusa Bravó!

Koka Régen nem volt rajtam. Jó benne lenni.

Pása Maga itt vendég, Nyikolaj Lvovics, azt csinál, ami magának tetszik. Bocsásson meg, ha megbántottam.

Koka A lehető legvalódibb. Mindent eladtam, szabadultam mindentől, de a „borsalinómat” nem adom. Soha. Bevarrtam a dobozát zsákvászonba és vittem magammal mindenhová. De csak ma tettem fel, hogy elegáns legyek, ha idejövök. *(Vlagyimir Ivanovicsnak)* Bocsásson meg, de ön kicsoda tulajdonképpen?

V. Ivanovics Én?... Mérnök vagyok.

Pása *(A falhoz illeszti a szeget)* Nyikolaj Lvovics!

Koka Igen?

Pása Ezt a trükköt magának ajánlom.

Koka Igen, igen... Köszönöm.

Pása Lát jól?

Koka Tessék, várom.

Pása Ismétlem, az egész a határozottságon múlik. Semmi máson. Sutyty! *(Beüti a szöveget a falba)*

Kakas egy finomívű keretbe foglalt fényképet akaszt föl a szegre. A képen Jelizaveta Mihajlovna látható, ama régi ruhában.

Kakas A padláson találtam.

V. Ivanovics Még hasonlít is Nágyára.

Valjusa A ruha.

Szünet.

Kakas Valjusa, mesélj nekünk a férjedről.

Valjusa Mit?...

Kakas Hogy éltetek, mért váltatok el... Csak úgy, általában.

Larsz Kakas, ez az „általában” az én szavam...

Valjusa Nem, azt kérdeztem... mit?...

Kakas Ha nem akarsz, ne mesélj.

Valjusa Azért, mert magányos vagyok, mert elmúltam negyven, gondolod, hogy szabad a vásár?

Kakas Én csak kérdeztem.

Valjusa Ó, Kakas, Kakas!...

Koka *(Azóta is megbűvölten nézi a fényképet)* Liza!... Lizácska!... Ilyennek nem is emlékszem rá.

Nágya

(Több levél is van a kezében, az egyiket olvassa) „Krisztus feltámadott! Kedves, drága Lizácskám, szívből üdvözöllek Krisztus dicsőséges Feltámadásának magasztos ünnepén, csókollak, csókollak, egészséget és boldogságot kívánok, magamnak pedig azt, hogy mielőbb találkozassunk. Igyunk arra, drága lelkem, hogy mindketten egészségesek leszünk és boldogan élünk majd egymással. Legyünk derűsek és vidámak! A kért fényképet egyelőre nem küldhetem, mivel itt, Szevasztopolban még nem fényképezkedtem. Koka, aki forrón szeret téged. Ezerkilencszáztizenhat, május kilencedikén.”

Halk csengettyűszó.

„Koka, drágám! Boldog Karácsonyt! Istenem, milyen bánatos vagyok! Micsoda ünnepünk van! Fényes remények, és te nem vagy itt mellettem. Tudod, most egész nap neked fogok levelet írni. Éppen reggel van. Nem is tudom, mit csináljak magammal. Fáj a fejem. Tegnap majdnem éjfélig rakosgattam a pasziánszot, amíg ki nem jött. Ma felébredtem - az asztalon ott a négy ász. Ez mind te vagy. Minden pikk, minden treff, minden káró, ez mind te vagy, és te vagy a kör ász és a piros szív is. Tudod, hogy olvasás közben csókolgatni szoktam a leveleidet? Nem mindig, de néha úgy elfog a vágy, hogy legalább a leveledet megcsókoljam. buta vagyok?...”

Csengettyű.

„Drága, drága Koka! Újra visszaültem a levélhez. Megreggeliztem, siettem vissza a szobámba, hogy írhasak. Lélja nénivel tegnap megbeszéltük, hogy elmegyünk a Szentháromság kolostorhoz, sétálgatni, friss levegőt szívni, szánkázni. És másnap jövünk vissza. De a néni valahogy rosszul érezte magát, úgyhogy az utazás füstbe ment, de aztán végül mégis szánra ültünk, s kimentünk a Mindenszentekhez, az itt van nem messze, szép lassan hajtottunk, gyönyörködtünk a hótakaróban és a fenyőfákban. Úgy örültem, hogy végre kimozdulhattam! És te hogy vagy, csillagom? Mit csinálsz? Istenem, micsoda boldogság volna, ha itt lehetnénk együtt minálunk, csak itt volnánk és szeretnénk egymást. Így meg csak az álmaimban lehet. Várnunk kell. Sokszor csókollak, külön a nyakszirtedet is. A te első és utolsó Jelizavétád!

Csengettyű.

„Megint írok az én Kokámnak. Már túl vagyunk az ebéden. Vendégek voltak, egy felettébb kurióz család. Ha itt vagy, meghaltunk volna a nevetéstől. Egy anyuka, két kereplő-fecsegő ikerlány, s a fiú, aki papi szemináriumot végzett, és egyetemre készül. Egy Filimonov nevű pap családja. Mintha mindegyik a múlt századból maradt volna itt. Kész színház volt! Hát te? Hogy érzed ott magad? Mi van?... Ó, legalább félszemmel odapillanthatnék!... Az egészségedről ugyebár egy szót sem írtál. Nem akarod, hogy nyugtalankodjam miattad? Gondolj, amit akarsz, de tessék többet írni magadról, hogy érezzem, milyen az életed abban a Szevasztopolban. Határozottan érzem, hogy valami nyomja a szívedet. Itt tiszta, hideg idő van. veled vagyok, a tiéd vagyok. L. Mit jelent ez a betű? L'amour?...”

Csengettyű.

„Koka, édes barátom, látod, megint együtt vagyunk. Már este van. Egy csöppet szédülök. Ittunk fűszeres forralt bort, vacsoráztunk, de nem lett jobb kedvem. Gyönyörű, magas karácsonyfánk van, csak vattapelyhekkal, ezüst és aranyesővel díszítettük fel, megszórtuk mária-csillámmal. Meggyújtottuk a gyertyákat, olyan különleges és szép lett! Majdnem sírva fakadtam. Rád gondoltam, és annyira szerettem volna veled lenni! Ó, Nyikoláj, Nyikoláj... Mi lesz velünk?! Mikor, mikor látjuk már egymást? Vigyázz magadra, boldog légy és vidám. Boldog Karácsonyt, gyönyörűségem! Isten veled, aludj jól. Én vagyok a védőangyalod, ott repkedek fölötted. Liza.”

Szünet.

- V. Ivanovics *(Egy levelezőlap hátuljáról olvassa)* „Szevasztopol. Nahimovszkij bulvár.”
- Koka Ó, hogy éltem én azon a Nahimovszkij bulváron!... Hol vagy, ifjúság?... „Mint hullámok, rohannak életünk napjai...” Éppen a Nahimovszkij bulváron futottam össze egy gimnáziumi iskolatársammal, Szányecska Spakovszkijjal. Mindenki becézte, pedig maga volt a megtestesült ördög. Mi mindent megcsináltunk ketten, mi mindent!... „Messziről jött kedves vándor, volt szerencsém. Itt az idő hajóra szállni, hát viszontlátásra!” Csetepatéba keveredtem egy bizonyos női személynek a testvéreivel, utána egy ideig nem volt tanácsos fényképezőgép elé állnom. Bizony, bizony... Szegény Liza!... Persze hogy nem tudtam elküldeni neki a fényképet, amit kért.
- Kakas Szegény nagymama meg itt epedezett az Isten háta mögött.
- Koka Remélem, mindez köztünk marad.
- Pása Nyikolaj Lvovics, önnek gentlemanekkel van dolga.
- Koka Bár... mit számít ez most... De azért, ami a fényképet illeti, csak kivágtam magam a csávából, profilképet csináltattam!
- Nágya *(Levelet olvas)* „Drága Lizám! Odahaza valahogyan a kezembe került az „Ogyesszai Hírek” egy száma, ami azonnal izgalomba hozott, ugyanis egyszer csak megláttam a hirdetések között az „Luxus” étterem nevét. Rögtön búskomor lettem, mert eszembe jutott az a számomra olyannyira boldog este, amikor Palermóba utaztál, s én kikísértelek téged. Drágám, képtelen vagyok többet írni. Egy kisfiú, aki a tiéd. Koka. Mielőbb írj!”
- Koka Ó, a „Luxus” étterem!... Nézzék csak, elküldtem neki a levélben az itallapot. *(Olvassa)* „Ponte-Canais, Gaux-Borsack, Irrouat-Gala, Irrouat Grand-Glaa, Irrouat-Brut, Irrouat-Americain, Port, Vermouth”... Ebéd- és vacsoraidőben Mataki román zenekara játszik.” Kíváncsi lennék, vajon most hogy hívják azt az utcát?
- V. Ivanovics Ugyanúgy: Nahimovszkij bulvár.
- Koka Ne mondja!
- V. Ivanovics *(A levelezőlapot olvassa, ami épp a kezébe került)* „Szevasztopol. Látkép a Testvérek Temetőjéről.”

Koka *(Még mindig a borlap van a kezében)* Maitre d'hôtel, George...

Nágya *(Kokának)* Erről a képről beszélt? *(Mutatja a kartonlapra ragasztott fényképet, amelyet az asztalon talált)*

Koka Igen! Ez én vagyok!... Átkozott kép!

Valjusa *(A képet nézegeti)* Nagyon előnyös a profilja.

Koka „Lizácskának Kokától, szeretettel.”

Pása *(A kép hátulját olvassa)* „Őfelségének a perzsa sahnak, Őfelségének a szerb királynak, Őméltóságának az osztrák főhercegnek, Őméltóságának a csernogorszki fejedelemnek és Őméltósága Norvégia és Svédország hercegi örökösének udvari fényképészete. Weiner fivérek, Szevasztopol.” Maga viszont nem volt egy angyal...

Koka Nagy kópé voltam, ami a szebbik nemet illeti. Bocsánat.

Valjusa Ó, hát ez azért bocsánatos bűn.

Nágya *(Tréfásan megfenyegeti)* Rossz fiú volt!...

Koka Apró kis csalások, csínytevések - ezek hozzátartoznak a szerelem játékaikhoz. Ezek edzik a férfiembert. *(Kétértelmű viccet mesél, franciául. Mindenki nevet)* Hallgassátok meg, fiatalok, a békebeli öreg korhelyt. És ne ítéljétek túl szigorúan.

Nágya Itt van, megvan! *(Egy újabb levél van a kezében)* „Nyikolaj! Azok után, aminek tudomására jutottam, kapcsolatunk nem maradhat a régiben. Kérem, ne látogasson meg, és ne írjon, nem akarom önt látni többé...”

Koka Mi az?... Mit olvas?!...

Nágya Ami ide van írva. „...nem akarom önt látni többé.”

Koka Micsoda szavak!...

Nágya Ide van írva. *(Felolvassa a boritékról a címezést)* „Szevasztopol. „Tenger” Hotel. N. L. Kreskin úrnak.”... „Most már csak két kérésem van önhöz. Az első, hogy Szányecska Spakovszkijt ne okolja semmiért. Az ön kerítői működésről s a testvérekkel való, ezt követő ügyről magától Ljusztjától tudtam meg mindent, aki nekem távoli rokonom, s ő maga írta meg nekem az egészet, tanácsot kérve. Második kérésem arra vonatkozik, hogy minden levelemet szeretném visszakapni öntől. A múltunkra kérem, tegye ezt meg. Legalább e levelek képében hadd őrizzem meg házamban ama kedves Kokát, aki hajdanán oly mesteri párom volt a „hátulsó pár előre fuss”-ban, hogy - emlékszik? -, hogy egész este legyőzhetetlen, szétválaszthatatlan pár voltunk. Nos, a kezünk most elengedi egymást... „Szemében kihunyta a szikrák, s mint akkor, cerceau közben - emlékszik? -, megigazította frizuráját, s halkan ennyit mondott: „Ezzel vége.” Tisztán látok mindent. Isten önnel.”

Szünet.

Koka Nem, nem!... Ilyet nem írt...

Nágya *(Az aláírást olvassa)* „Jelizavéta Sermánszkaja. 1916. augusztus 21.”

Koka Nem, nem!... Én ezt nem láttam!... Adja ide!

Kikapja a levelet Nágya kezéből. Gyorsan átfutja a sorokat.

 Nem, nem!... Mi ez?... Ez nem lehet!... Honnan?...

Pása Tudja, mit mondok én magának, tisztelt Nyikolaj Lvovics. Maga nem véletlenül jött ma ide. Bizony nem.

Koka Én ezt sose kaptam meg... Most látom először... Nem hisznek nekem?

Nágya Megírta.

Koka Soha!

Nágya Elküldte.

Koka Ne mondja ezt!

Valjusa Ezt a levelet nem adták postára. Nincs rajta bélyegző. Nyugodjon meg. Nem adta fel.

Koka Nem, nem!... Nem úgy van... Értsenek meg... Csak a hullámok, a hullámok... a forgószél... Szevasztopolban voltam... csattogott a vitorla... Aztán visszajöttem, Liza hűvösen fogadott, megkért, hogy többet ne keressem fel ebben a házban... De nem tartott sokáig... Az a kerítési história... csak afféle tréfa volt... hóbort... fogadásból... a szél, a szél... a tengeri szél... vitt mindent... engem is elsodort... Visszaadtam a leveleket... Lizácska megkért rá, és én visszaadtam őket... De aztán... később megbocsátott, igen, megbocsátott... Nem hiszik?

Pása Nyugodjon meg. Senki sem kételkedik benne. Miért ne hinnénk magának?

Koka Liza szilárd jellem volt.

Valjusa *(Kakasnak)* Ezt nem örökölted tőle.

Larsz Mondja, a Szevasztopoli keringő, az általában egy olyan keringő, amit Szevasztopolban táncolnak?

V. Ivanovics Egy svédnek ezt tudni kell.

Pása Uraim, nincs kedvük „hátulsó pár előre fuss”-t játszani?

Nágya *(Tapsol)* Jaj, de jó, jaj, de jó! Majd Nyikolaj Lvovics megmutatja, hogy kell.

Koka Ha nem akarják, ne higgyék el, de én éreztem, éreztem, hogy ez a levél a világon van, valami olyan érthetetlen szomorúság vett rajtam erőt ott Szevasztopolban. Nem hihetetlen? Alighogy ő megírta itt ezt a levelet, én ott, több száz versztányira is azonnal meghallottam ezt a bús hangot.

Kakas Cerceau repült az asztalon, cerceau repült...

Valjusa És még maga szavalt itt a sírig tartó szerelelemről.

Koka Liza megbocsátott nekem, megbocsátott!

Szünet.

Kakas *(Valjusának)* Azért persze senki nem vethet követ ránk, mert...

Valjusa De minket sem kell megróni, hogy azért szeretünk, hogy együtt éljünk a szerelmünkkel, és nem azért, hogy együtt halhassunk meg vele. Abba halunk bele, hogy kevés a szerelem, nem abba, hogy túl sok.

Pása Ahogy az öreg Lesznyevszkij mondta: a földön annyi mindent látunk, s ne feledd, senki sem rosszabb minálunk.

Larsz Ki az a Lesznyevszkij?

V. Ivanovics Ezt egy svédnek tudnia kell!

Koka De hogy a balalajka minek kellett?... Mért vettem a kezembe?...

Szünet.

V. Ivanovics Négy évig voltam nős. Korengedménnyel szabadultam.

Kakas Mennyit engedtek el?

V. Ivanovics Az évfordulókat. Tíz, húsz, huszonöt... Nem, inkább a halál.

Valjusa Nőgyűlölő vagy?

V. Ivanovics Feleséggyűlölő. A volt feleségemé.

Koka Adj ide, adj ide azt a levelet. Hadd kapjam meg végre. *(Kikapja a levelet Valjusa kezéből)* Gyönyörű írása volt... Kár, hogy a „jaty” betűt megszüntették.

Nágya Én gyerekkoromban mindig azt hittem, ha régi könyveket olvastam, hogy a „jaty”, az lágyságjel. Nagyon vicces volt, úgy olvastam: Krisztusz feltámadott.

Koka Ezt a betűt valahogy még izgalmasabban kanyarította... Amikor a leveleit olvastam, olyan volt nekem ez a betű, mint egy ölelés a szavak végén. *(Ringatózni kezd a szavak ütemére)* „Almácska gurult a kertek alján, vajon ki talált rá - a vajdafí vajda fia. Vitte, vitte, hopp, elszaladt vele...”

Nágya Bravó, bravó, ez már a játék!

Koka Ez csak a kiszámoló, még csak a kiszámoló, és aztán jön, hogy...

Nágya Mi jön aztán?

Koka Hát amikor megvolt a kiszámolás - hogy van tovább? Hogy van a játék? „Ég a gyertya ég, el ne aludjék...”

Az asztalnál ülők rögvést bekapcsolódnak: „Ég a gyertya ég...” Mindenki ütemre ringatózik.

Aztán mindenki párt keres magának, sorba állnak, a fogó pedig ott áll elől, háttal a többieknek. És éneklik neki: „Ég a gyertya ég, el ne aludjék, aki lángot látni akar, mind leguggoljék...” Ekkor a hátulsó pár előre fut, a fogó pedig megpróbálja elkapni a kislányt, hogy ne tudják újra megfogni egymás kezét. És kész.

V. Ivanovics Azt hittem, csókolózni is kell.

Kakas Összekevered a vodkásüveggel.

Koka Mi persze csókolóztunk, amikor hátul álltunk. Ezért is vigyáztunk annyira a hölgyeinkre. „Ég a gyertya, ég, el ne aludjék...” A felnőtteknél ugyanígy megy, csak a mondóka más. *(Nágyának)* „Szeretsz?”

Nágya „Szeretlek.”

Koka „Megveszel?”

Nágya „Megveszlek.”

Koka „Akkor vegyél.” Minket, engem meg Lizocskát sose tudtak elkapni. Mindig túljárok a fogó eszén, cselezek egyet az orra előtt, és elébe állok, Lizácska már ott is van, és már újra szorítjuk egymás kezét. Megint te vagy a fogó! „Ég a tuskó, ég.” - „Kiért lángol?” - „Érted, lelkem, szűz-leánykám.” - „Szeretsz?”

Nágya Szeretlek!

Koka „Megveszel?”

Nágya „Megveszlek!”

Koka „Akkor vegyél!” - és fut... Én meg utána... Nem értem utol... Nem értem utol...

A levelet szorítja az arca elé, képtelen visszafojtani a zokogását.

Szünet.

Valjusa Nyikolaj Lvovics!... Nyikolaj Lvovics!... Na tessék, oda a jókedve az öregfiúnak.

Hosszú szünet.

Egyszer csak Vlagyimir Ivanovics hangját halljuk. A levelét olvassa. De a kezében nincs semmilyen papír. Lehet, hogy csak ő hallja a szavakat, s azokat ismétli hangosan. Az öreg házban uralkodó meghatározhatatlan atmoszféra, a pislákoló gyertyafény, odakint a falevelek sustorgása, Koka visszaemlékezéseinek túlfűtöttsége...

V. Ivanovics „Kedves Nágyenyka! Egy gyöngé pillanatomban megkértem, hogy írhaszak magának, és maga egy könnyelmű vagy kacér pillanatában meg is engedte. Házunkban tett látogatása erős és gyötrelmes hatást tett rám. Sorsdöntő nap volt számomra. Minél többet gondolkodom rajta, annál világosabban látom, hogy életem elválaszthatatlan a magáétól; arra születtem, hogy magát szeressem és kövessem - ha bármi egyébbel törődnék, az tévedés vagy örültség volna részemről. Előbb-utóbb - nem hiszi? - úgyis itt kell hagynom mindent, hogy a lába elé borulhassak. Édes! Gyönyörűséges! Mennyei!... és aztán: ó, maga utálatos! Tudja meg, testestül-lelkestül a hatalmában voltam, magának köszönhetem, hogy megtudtam, milyen heves, milyen fájó, és milyen megrendítő lehet a szerelmi mámor. Ha valaha még találkozunk, ígérje meg, hogy... Nem, nem kérek az ígéreteiből!... maga most is éppolyan gyönyörű, mint az átkelés napján, vagy ott, a galérián, mikor ujjával megérintette a homlokomat. Ma is érzem az érintését - magabiztos volt és nyirkos... De ön el fog hervadni; szépsége nemsokára megindul a lejtőn, mint a lavina. Lelke még egy ideig tartja magát e sok-sok báj között, aztán eltűnik, és az én lelkem, félénk rabszolgája, talán sosem találkozik vele az örökkévalóság végtelenjében... Mellesleg én azért fogtam tollat, hogy kérjek magától valamit, nem is tudom már, mit, ja igen, a barátságát. Elég banális kérés, igen... Mint mikor a koldus kenyeret kér - de az a helyzet, hogy szük-

ségem van a meghitt közelségére. Isten vele, angyalom! Ott vergődök a lába előtt. Teljesen az öné vagyok - Vlagyimir Ivanovics. Utóirat. Csak az az egy remény mosolyog rám és vígasztal bús önmarcangolásomban, hogy egyszer tán lesz egy talpalatnyi földem... a Krímben - kérdés - ott elzarándokolhatok a maga kertjéhez, bolyonghatok körötte, találkozhatom magával, láthatom egy-egy pillanatra... Átkozott érkezés, átkozott búcsú.”

Szünet.

Valjusa

„Drága Kakaskám! Kedvesem, feledhetetlen Petyám, alig akar ráállni a kezem a levélíráshoz. Ma eszembe jutott az egész közös életünk, én ezt komolyan így érzem, hogy - életünk, ami sohasem állt másból, minthogy ülök, és várom, hogy telefonálj. Próbálj megérteni. Nő vagyok. És bár akkor még csak annyi idős voltam, mint most Nágya, mégis tökéletesen el tudtam képzelni ezt a mai napot, amikor annyi idős leszek, mint amennyi most vagyok. És az égvilágon semmi jót nem találtam benne. Újra csak a telefontól ülök, s te megint valahol máshol vagy. Kedvesem, ez kibírhatatlan! Olyan üres és nyomorult az életünk, óriási szerencse, ha az ember szeret valakit, együtt van valakivel - drága, drága, hát létezik az, hogy önként lemondjunk erről? Nem tudom, te mit éreztél az utolsó beszélgetésünk után, én ugyanazt, mint gyerekkoromban, amikor hirtelen kihajítottam valamit az expresszvonat ablakából. Ott az üres gyerekkéz, amely az expresszvonat ablakából éppen kidobott egy - mit is?... Volt - nincs, már nem is látszik, nem lehet visszahozni, vissza nem jön - és kész! A szelídségedről csak annyit: ezzel fizetsz, ezzel próbálsz betömködni az általad ejtett sebekből helyén maradt lyukakat. Persze, te jó vagy, szelíd vagy, álmodozó vagy. Így igaz. Nem tudlak elképzelni: se harcosnak, se uralkodónak. És most a legfontosabbról. Ó, Pjotr, Pjotr, ahogy örökké rád gondolkodok, fizikailag is feléd, hozzád fordulok - hogy segíts! A jelek szerint annyira nem nekünk találták ki a boldogságot, hogy amikor ott volt az orrunk előtt, észre sem vettük. Úgyhogy ne is beszélj nekem többet róla, az isten szerelmére! Annyi mindent szerettem volna mondani neked, de leírni lehetetlen, elmondani még lehetetlenebb. Kívánom, hogy erős és boldog légy. Valjusa.”

Szünet.

Pása

„Petya, lelkem-barátom, üdv! E levéllel szeretnék emlékeztetni, hogy hétfőn, barátom, szolgálatba kell állnunk. El kell kezdenünk a munkát, melynek mindketten immár több, mint tíz évet szenteltünk. Életpályánk nem közömbös Oroszország számára. Egyrészt kiváló lelkiismeretességgel és vakmerőséggel, másrészt küldetésünk tiszta tudatában kell végeznünk feladatunkat, jóllehet fáradozásaink eredménye nem mindig találkozik azzal az eszményképpel, mely a kezdet kezdetén lebegett szemünk előtt. Azt írod, bánatos vagy, munkáddal elégedetlen, sorsod olyan emberektől függ, kiket nem tisztelsz, olyan dolgoktól, melyeket el nem fogadhatsz... Hogy mit mondok erre?... Tán azt: A fenébe velük! Szóval, nem próbáltad-e még azt, kedvesem, hogy nem gondolsz rájuk, hogy kivered őket a fejedből? Úgyse jök semmire! Vigye el őket az ördög, nem? Azon kívül, lelkem Petrusám, kíváncsi vagyok, nem álmodtad-e még azt,

hogy bemész egy házba, ahol még nem jártál, s ott épp valami estély van. Végigmész néhány helyiségen, mindenütt nagy kivilágítás, néhol tömeg van, másutt van hely bőven. Eljutsz az utolsó szobába, ahol rengetegen vannak, egy páran épp vacsoráznak, mások beszélgetnek; én is ott vagyok, ülök egy sarokban, épp odahajolok valakihez, valamit súgok neki... Valami szokatlanul kellemes érzés fog el, még hozzá nem most először, hanem valahogy emlékszel rá, megfordulsz, elmész valahová, aztán visszajössz; egyszer csak én jövök szembe veled, abból a bizonyos szobából. Rögtön azt kérdelem: te vagy az, Kakaskám? Hogy megváltoztál! Nem ismerlek rád. Elcsallak egy félreeső, elhagyatott, hosszú szobába, fejemet odahajtom az arcodhoz, arcod tűzben ég és - nézd csak! - erőlködnöm kellett, le kellett hajolnom, hogy az arcodhoz érjek, pedig mindig jóval magasabb voltál nálam. De az álom eltorzítja az arányokat, s ez az egész egy álom, ne feledd: álom! Aztán hosszan faggatlak, hogy írtál-e nekem valamit. Addig erősködöm, míg bevallod, hogy rég visszaretentél, elszakadtál mindenféle munkától, se kedved, se gondolataid nincsenek hozzá... „Add a szavad, hogy megírod!” - „Mire gondolsz?” - „Te is tudod.” - „No és mikorra kell?” - „Egy éven belül mindenképp.” - „Jó, vállalom!” - mondd. „Egy év múlva, esküdj meg rá!” - mondom. És te suttogva megesküszöl. E pillanatban egy alacsony kis ember, tőlünk nem messze, de számodra még láthatatlanul, jól hallhatóan azt mondja: „A lustaság minden tehetséget megöl.” Én hozzá lépek, s azt mondom: „Nézd, ki van itt!...” Ő felemeli a fejét, felkiált meglepetésében, és visítva a nyakadba ugrik... És merő barátságból szorítja, szorítja a nyakadat... Felébredsz. Szíved szerint visszasüllyednél az ijesztő álomba. Nem tudsz. Kimész egy kicsit levegőzni. Milyen csodás az égbolt! Ilyen unalmas hely, és mégis itt ragyognak legszebben a csillagok... Aztán feltámad a szél, a metsző éjszakai hideg magadhoz térít az önkívületből, alvótermedben gyertyát lobbantasz, asztalodhoz ülsz, és tisztán emlékszel, hogy mit ígértél: az álomban tett ígéret ébren teljesül. De így lesz-e, Petrusa, így lesz-e?... Egyébként maradok odaadó híved, Pása.”

Szünet.

Kakas

„Drága barátaim, kedves telepeseim! Valjusa, Nágya, Larsz, Vlagyimir Ivanovics, Pása és mélyen tisztelt Nyikolaj Lvovics Kreskin! Titkos indíttatástól vezérelve, leszek olyan vakmerő, hogy kertelés nélkül és ünnepélyesen megkérdem: méltónak tartotok-e a figyelmeztetésekre? Ha igent mondtok, s ha egyetértetek velem, akkor hadd nevezzelek benneteket barátaimnak, s hadd tegyek mindenben eleget az irántatok való barátság szent követelményeinek. Hiszen ma felbecsülhetetlen ajándékot kaptam tőletek - ezt a mai napot. Miért különleges nap ez a mai? Pontosan olyan, mint a többi nap. De a lényeg nem a látható jelekben van, nem a közös kerti sétákban és nem az asztaltársaság önfeledt rikkantásaiban. Hanem abban, hogy együttlétünkben ott a láthatatlan jel, érzékelhető az égi intés, előtűnnek az égi tervrajz vonalai. Ha mondjuk húsz évvel ezelőtt megkérdezte volna tőlem valaki: „Mi az, hogy haza?” - gondolkodás nélkül azt feleltem volna: „Az emberek, akik az országomban élnek.” Gyerekkoromban a következőképpen képzeltem el a boldogságot. Kora reggel, még hűvös van, amely azonban forró napot ígér a városnak, fehér

trikóba és könnyű nyári nadrágba öltözve gyülekezünk házunk udvarán, indulunk felvonulni, minden erkélyen emberek könyökölnek, üdvözölnek bennünket, az udvar, mint egy hatalmas kút le s fel röpködő, örömteli kiáltásoktól hangos. Aztán kilépünk az utcára, a nap már melegén süt, s mi beolvadunk a hozzánk hasonló emberek közös menetoszlopába. „Megyünk és énekelünk...” Csakhogy teltek-múltak az évek, s egyre kevesebb és kevesebb lett körülöttem az ember... „sugárutakat és parkokat szelünk át...” Én sosem voltam külföldön, nem tudom, hogy énekel ott az emberek. Számomra minden itt van. Ha egy lakatlan szigeten az embernek nincs kihez odamennie, beszélgetnie, nincs kivel asztalhoz ülnie, az normális, érthető dolog. De ha itt, ahol születél, ahol élsz... És eltelik még újabb tíz, húsz, harminc év - hová érkezünk, milyen házba, milyen emberekhez? Ki fogad bennünket testvéreiként, ki mossa le a sebeinket, ki vigasztalja meg elgyötört lelkünket? Erre soha nem gondoltunk. Vagy azt hittük: bármelyik ház befogad, bármelyik fedél menedéket nyújt az ítéletidő elől... Május elsejei felvonulásnak képzeltük a hazánkat, kollektív vízibusz kirándulásnak a Moszkva-folyón, hatalmas karénekeknek a stadionban... Kedves telepeseim! Drága barátaim! Örömkönnyeiken át látlak benneteket, s büszkeséggel pillantok a lelkem mélyére. Ki maradt nekünk, önmagunkon kívül? Magunkra maradtunk. **Se Istenünk, akiben nem hiszünk, se hazánk, aki nem hisz nekünk.** S lám, itt ülünk, egy fedél alatt pár ember... Vagy lehet, hogy tényleg ez a hazánk? A véletlen összehozott bennünket, a pillanat egymás mellé ültetett minket, s ha nem a véletlen, nem a pillanat, hanem a sors?... Ennek az asztalnak a szélét kell megmarkolnunk és - szivárogon a vér a körmünk alól! - szorítani, szorítani, nem elengedni! És amikor már keményen tartjuk magunkat, együtt, amikor bátran elengedhetjük ezt az asztalt, amikor kézről-kézre jár közöttünk a vérvörös borral teli pohár, s mindannyian kortyolunk belőle - e falakon át az égi szférák zenéjét fogjuk hallani, e ház fedelén át megmutatkoznak nekünk a csillagok. Levelem végén nem akarom azt írni nektek „Isten veletek”, sőt, a „viszontlátásra” sem illik ide - mi nem válhatunk el egymástól! Mindig, mindig, mindig a tiétek vagyok. Kakas.”

Szünet.

Este van. a fehér abrosszal borított asztalnál magányos emberi alakok. Égne a gyertyák. Valahonnan távolról robbanás dőreje. Egy hangot hallunk: „A bíboros-nagybácsi kertjében a fiatal márkinő rabul ejtő gráciával cerceau-t játszott Saint Almaine vicomte-tal...”

Kakas négybe hajtott papírlapot vesz elő a zsebéből, széthajtja, s egy újabb levelet olvas.

Kakas „Drága barátaim! Kedves telepeseim! Nektek írok, mert nem tudok más címet, ahová írhatnék. Még ha nem is vagyok biztos benne, hogy eljut-e hozzátok a küldemény. Miben lehet biztos az ember ilyen időkben?... Nehezen tudnám megmagyarázni, hogy kerültem ide. De én világeletemben mindig kellemetlen históriákba keveredtem. Az már tényleg az utolsó lesz. Az a háború - a magányosok háborúja. A hegyoldalba mindenkinek saját, mély beton bunkerja van. És időről időre, amikor helikoptereink és repülőgépeink visszaszorítják az ellenséges tüzet innen a hegyoldalról a völgybe, mi előbújunk, és rohanunk a következő bunkerhez, ahol az előbb még ott kuporgott valaki, de nem maradt semmi nyoma, még egy

csikk se, mert kinek lenne kedve dohányozni ebben a pokolban. S ebben a pogány országban valahogy képtelennek és baljósnak tűnik irgalmas nővéreink látványa, az égővörös keresztek a feszesre keményített fityulákon, amelyek titokzatos módon még mindig őrzik szüzies, háború előtti hófehérségüket. Aztán az itteni fákhoz sem tudok sehogy se hozzászokni, amik a háborútól, a mérgező gázoktól, a robbanásoktól egyszerűen megvesztek. Minden természetes ösztönüket elvesztvén, naponta többször is virágba borulnak, és lombjukat hullatják. Ebből nekem is az az érzésem, hogy már sok-sok éve itt vagyok ezen a hegyoldalon, és már megvénültem, meghalni mégse bírok, pedig olyan egyszerű lenne... De azért ne aggódjatok miattam. Itt, ebben a háborúban úgy eltűnik egy pillanat alatt az ember, mint a gyufa lángja, amivel meggyújtjuk a gázt. S ha majd rám kerül a sor, és én is ellobbanok - lehet, hogy tinálatok ott, a konyhában magától meggyullad a gáz a tűzhelyen. Tegyetek fel teavizet, és igyatok meg egy teát. És legyen minden ugyanúgy, mint akkor, azon a szent estén - Nágya a nagymama ruhájában, Nyikolaj Lvovics pedig tegye fel azt a remek kalapot, az európai fazont. A gyertyákat se felejtsetek el, ha jól emlékszem, akkor is égtek - igen, okvetlenül legyenek gyertyák! Mert amikor megkapjátok ezt a levelet, amelyet betonbunkeremben kuporogva most már abbahagyok, égessétek el! Égessétek el, égessétek el!

Kakas a gyertya lángjánál meggyújtja a papírt, s az asztalon álló tálba dobja.

Kiszalad.

A levél lángol, végigég, elalszik a tűz.

Koka	<i>(Hangosan füttyent)</i> Egyáltalán nem tudtam szerszózni. Felbukkant itt valami diák... Azt már elfeledtem, hogy hívták... szóval az a diák felülmúlhatatlan volt a szerszóban. Valahogy olyan ördögösen dobta a karikát - tán gellert is adott neki, vagy mit -, hogy egyszerűen képtelenség volt elcsípni.
Larsz	<i>(A telepeseeknek)</i> Ne törődjete velem, majd szólok, ha lehet. Át kell öltöznöm. Másik ruhában leszek, ezt le kell vetnem. Hát, te?
V. Ivanovics	Valami francia dolog ez a szerszó? <i>(Feláll az asztaltól)</i>
Valjusa	Egy olyan gyűrű, vagy karika kell hozzá...
Koka	Csak Lizának dobta úgy a gyűrűt, hogy magától odarepült a kardra. A kis hamis!... Minket meg körbefuttatott az egész pályán, mégis elhibáztuk. <i>(Fütty)</i>

Larsz közben átrendezi a gyertyatartókat, az egyikben kicseréli a gyertyát. Röpködnek a fehér borítékok, röpi az abrosz... Egyszóval Larsz mindenfélét manipulál, fura előkészületeket tesz valamihez, de nem lehet tudni, hogy mihez. De ezt voltaképpen nem is akarja tudni senki.

Persze, engem se kellett félteni! Egyszer, estefelé, itt a kertben, javasolta, hogy szerszózzunk egyet... mindig szerszózni akart, semmilyen más játékunk nem érdekelte... Én meg a szerszót csiribi, csiribá, eldugtam a padláson. Értik? Hókusz-pókusz!...

Koka Hány év telt el azóta... Ráadásul a diák orra előtt csináltam. Lizácska mantilláját bevitettem a házba, a kardokat meg a gyűrűt be a mantilla alá, és volt-nincs!

Nágya Milyen szép lett ez a mai este!...

Koka Fölvitettem a padlásra, és volt-nincs! elrejtettem a szarugerenda alatt. Aztán visszajöttem, mintha mi sem történt volna. Hol a szerszó? Hol a szerszó? - Hú, nincs meg a szerszó! - Hát az előbb még itt volt... Lehet, de most nincs. Nincs szerszó, akkor játsszunk utolsó párt! Abban aztán én vagyok a mester. A diák csak unatkozott, unatkozott, majd eltűnt, hogyne tűnt volna el, mikor Lizával egész este el sem engedték egymás kezét.

Erős fény gyullad fel. Megjelenik Larsz. Lebegő, nagyon széles habkönnyű nadrág van rajta, de lehet, hogy nem is nadrág. Valami hatalmas, légies ruhadarab, világos rózsaszínű nylonfoszlányokból, amelyek leginkább tollakra emlékeztetnek. Egyszóval Larsz úgy néz ki, mint egy bohóc. De nem cirkuszi, inkább valamilyen elegáns varietéből előlépett bohóc. Mindenkinek torkán akad a szó. Akik már elindultak fölfelé, döbbsenten torpannak meg a lépcsőn. Csak Koka ül továbbra is rendíthetetlenül az asztalnál. Egyik kezében vörös serleg, másik kezében gyümölcsöstál.

Larsz Azt ígértem, hogy valamikor bemutatom a nagyapám egy számát. Azt hiszem a mostani időpont megfelelő. Nyikolaj Lvovics! Ez egy trombita... *(Felugrik az asztalra, trombitát húz elő a hóna alól)* És ez a trombitás mutatvány az én nagyapai örökségem. Figyelem, kezdődik a mutatvány! „Nagyon vicces bohóc lép most önök elé. Hihíhi, hahaha, hehehe!”

Larsz illegeti magát, mulatságos grimaszokat vág, hol meg van lepve, hol fél, majd rögtön utána viharos jókedvre vált, de úgy, hogy játékmódja mindvégig megőrzi az eleganciát. Így ad elő egy rövidke jelenetet. Mintha egy láthatatlan partnerrel, pontosabban partnernővel beszélgetne, aki a háta mögött helyezkedik el.

- Hogy érzed maga, kicsikém?
- Hagyj békén.
- Fúj, milyen durva vagy!
- Kopjál le.
- Hogy mondhatasz ilyet?! Hát színésznő vagy, itt a nagy alkalom!
- Nem vagyok formában.
- Ne hisztizz, kicsikém. Nézd meg, mindenki rád vár. Legyél okos kislány.
- Menj a francba!
- Jujujuj, mit mondtál?...
- Jól hallottad. Vagy rossz a füled?
- Nem, csak téged akarlak hallani, te kis tüneményem!
- Ha-ha-ha.

- Nos, kezddhetjük?
- Májma nem vagyok hangomnál.
- A te hangocskád mindig csodálatos. Legyél szófogadó kislány.
- Félek.
- Ne félj. Tudod: a „szerszó a bátrak játéka”.
- Na jó, mit adjak?
- Amit szoktál.
- Na jó.
- Akkor angolra váltok. „Fly, wind, fly!...”

Larsz kecsesen táncol az asztalon, keresi a slusszpoén szempontjából legelőnyösebb helyet. Megtalálja, ajkához emeli a trombitát... Éles trombitahang - s a Larsz háta mögött, tőle vagy három méterre lévő gyertya elalszik.

Teljes sötét.

V. Ivanovics	Mi ez? Mi történt?
Nágya	Én félek!
Larsz	Ne féljenek, annál rosszabb.
Koka	Mért aludt el a gyertya?
Larsz	Ez volt a művészet!
Kakas	Az hagyján, hogy művészet, de ha valakinek betörök a feje a sötétben?
Larsz	Megígértem, bemutattam.
Valjusa	De hát tök sötét van!
V. Ivanovics	A nadrágod miből van, tollból?
Larsz	Már nincs rajtam. Jöhet vissza a fény.

Erős fény.

Larsz elegánsan meghajol.

Nágya	De hát hol a...? Hogy tudott ilyen gyorsan?
Larsz	Ez a művészet. Az előadásnak vége.
Mind	Brávó! Hogy volt!

Koka, aki eddig végig az asztalnál ült, feláll.

Koka	Ha megengedik... én is szeretnék... előadni valamit.
Valjusa	Ohó, még sincs vége az előadásnak!
Mind	Halljuk!... Halljuk!...
Koka	Ez egy dal... annyi emlékem fűződik hozzá, hogy... Lisztov a zeneszerző. Kérem szépen.

Szevasztopoli keringő

Halkan csobban a hullám.
Fényesen ragyog a tavasz.
Újra a déli magas égbolt
És a pompás virágok,
Csapódik a lármás hullám,
A Fekete-tenger hulláma.

Szevasztopoli keringő, aranyidők,
S azok az esti hajókázások...
A hajók apró tüzei...
A szevasztopoli keringőre minden matróz emlékszik.

Hogy feledhetnélek benneteket
Aranyidők.

Hazatértem én
Kedvenc Szavasztopolomba.
Itt, mint azelőtt,
Virágban állnak a gesztenyefák.
Városom! Újra itt vagyok,
S a körüti lombok
Újra susognak a fejem felett.

Kakas Ki jön velem, megkeresni a szerszót? *(mind kimennek)*

Koka kalapban, nagy igyekezettel és teljes hangerővel, az asztalnál állva elénekli a Szevasztopoli keringőt az azonos című operettből.

A dal végére fuldoklik a zokogástól.

Vlagyimir Ivanovics és Valjusa felmennek a lépcsőn a galériára, és megállnak a padlás ajtajánál.

Pása kimegy a teraszra dohányozni.

V. Ivanovics Mért álltál meg?

Valjusa Tudod, Vlagyimir Ivanovics, valahogy elfáradtam... a sok embertől, attól, hogy folyton együtt vagyunk... Érted?

V. Ivanovics És én nem zavarlak?

Valjusa Jól esik, hogy egy ilyen fiatal férfi, mint te, leáll egy ilyen öreg-asszonnyal, mint én.

V. Ivanovics Hogy lennél te öregasszony?!

Valjusa Egyidősek vagyunk.

V. Ivanovics Én szívesen vagyok veled.

Valjusa Jaj, egy lepke!...

V. Ivanovics Por maradt az ujjaimon...

Valjusa Remélem, jó mélyre eldugta azt a szerszót, és van még időnk... *(A nyakában lévő sálra)* Nézd, milyen szép sálát kötöttem magamnak. Neked adom. Most majd a fiatal lányok is felfigyelnek rád.

V. Ivanovics Én lebontom a sálát.

Valjusa Áldozatokra nincs szükségem. És majd újra megkötöm.

V. Ivanovics Én meg újra lebontom.

Valjusa Én meg megint.

V. Ivanovics Én meg újra.

Valjusa Én meg megint... És addigra már itt az öregség. Ne feledd, én gyorsabban öregszem.

V. Ivanovics De én utolérlek.

Valjusa Várlak a padlás ajtajában. Hallod, kész vers... Jó?

V. Ivanovics Jó. *(Izgatottan)* És meglátták a házat, és a ház tetszett nekik, és közülük sokan felmentek a lépcsőn és megálltak a padlás ajtajában... Miért lenne rossz?

Valjusa Amikor jó. Aztán kézen fogjuk egymást és bátran belépünk a sötétbe.

Kézen fogják egymást, a padlásajtó titokzatos nyikorgással magától feltárul előttük, s ők átlépik a küszöböt. Az ajtó lassan becsukódik.

Pása visszajön az udvarról.

Koka *(Egy régi fényképet mutat neki)* Nézzen csak ide... Érdekelni fogja magát. Maga sportember, én is sportember vagyok. Tessék, fehér nadrág, angol ütő a kézben...

Pása Tudja, mit mondok én magának, tisztelt Nyikolaj Lvovics!

Koka Lawn-tenisz...

Pása Maga nem véletlenül jött ide.

Koka Mi úgy hívtuk, lawn-tenisz.

Pása Biztos, hogy nem véletlenül. Túlságosan fél levenni a zakóját.

Mi van a zsebében?

Koka Nekem?

Pása Magának.

Koka Milyen hangon beszél velem, fiatalember?

Pása Tudok mindent.

Koka Nincs benne semmi.

Koka *(Rövid szünet után)* Igen, nem véletlenül jöttem ide.

Pása Nyugodjon meg!

Koka Szeretné tudni, hogy mi van a zsebemben?

Tanácsra van szükségem.

Pása Igen!

Koka Akarja tudni, mi ez? Házassági bizonyítvány. Jelizavéta Mihajlovna Sermánszkaja és Nyikolaj Lvovics Kreskin házasságkötéséről. Kelt 1924. május 17-én. A helyi anyakönyvi hivatal pecsétjével.

Nyolc napot töltöttünk együtt.

Pása Komoly idő.

Koka Május tizenhetedikétől huszonötödikéig.

Pása *(Az iratot vizsgálgatja)* A menyasszony megtartja saját családi nevét.

Koka Most meg Brjanszkban lakom az unokámmal.

Pása Az unokájával?

Koka A fogadott lányom kislánya. Ez már később volt.

Pása Meg kellene egy kicsit ragasztani... Itt, nézze...

Koka Ebben az újságban tartottam mindig. Mért, nem érvényes?

Pása *(Nyújtja az iratot Kokának)* De, teljesen rendben van.

Koka Az újság benne van a kalapban, a kalap a dobozban, a doboz a sifonérban, a sifonér a lakásban, a lakás Brjanszkban...

Pása Az örökséget még el lehet perelni. Jogilag maga az elsőfokú örökös. Tiszta ügy.

Szünet.

Senki nincs a verandán.

Koka Huszonnégyben már a világ másik végén voltam, egy szálló gondnoka voltam Irkutszkban. Vasárnap volt, kicsit később ébredtem fel és feküdtem az ágyamon, az ablakon keresztül bámultam a kék eget. Éppen kezdett tavaszodni. Valahogy olyan könnyeden ébredtem, csak feküdtem ott, és nem értettem, miről van szó. És egyszer csak meghallottam: „Ko-ko-ko...” - a tyúkok az ablakom alatt. „Kooo-ko-ko-ko....ka.” Úgy hallottam, mintha azt mondanák: „Ko-ka”. Eszembe jutott, hogy az én vagyok, Koka. Fogtam magam, keresztül az országon, rohantam ide. Hihetetlen, ugye? Ott hagytam mindent és rohantam ide. Itt már igazi nyár volt. Liza valamit kapálgatott a kertben, körülötte ott bóklásztak a tyúkok - „ko-ko-ko... ka...” Aztán teáztunk és lekvárt eszegettünk hozzá. Lizának volt egy kis mézben eltett eperlekvárja. Csend volt. Egy kiskanál leesett a földre. Azt hittem, összedőlt a ház.

Pása Mézben eltett eper... Finom lehet...

Koka Reggel összeházasodtunk a községi tanácson. Együtt éltünk egy hetet és még egy istenáldotta napot. Nehéz ezt megmagyarázni.

Pása Értem én.

Koka Tudja, fiatalember, az élet mindig keresztretjvényeket dob elénk, és mire megfejtjük, évtizedek telnek el... Vissza kellett mennem Irkutszkba, hogy aztán ősszel végleg ideköltözhessek. Megint keresztbeutaztam az orszá-

got, amíg visszaértem a helyemre. És aztán júliusban, a kánikulában megtörtént az az ostoba eset, kénytelen voltam megmenteni egy nőt a haláltól. Úgy mentettem meg, hogy összeköltöztem vele. Igaz, később mégis meghalt. Vérhasban... De ebbe a házba már nem jöttem vissza többé. Attól a másik nőtől nálam maradt a kislánya, akiért teljes felelősséget vállaltam...

Pása Ez a keresztretjvény.

Koka Elítél?

Pása Érdekel az élete históriája.

Koka Históriaának nevezi az életemet. Én nem merném ezt mondani rá.

Engem mindig választások elé állított az élet. Nem választottam sose, mindig én magam voltam az alternatíva. Nem az enyém a feleségem, nem az enyém a lányom, nem az enyém az unokám, nem az enyém a... dédunokám.

Egy szobánk van. Az unokám nemsokára szülni fog.

Pása Négyen fognak együtt lakni?

Koka Hacsak nem szül ikreket. Manapság a fiatal lányok nem nagyon izgatják magukat, apa nélkül is megszülik a gyereket.

Pása Válságban a házasság intézménye.

Koka Hát... nem úgy alakult neki...

Szünet.

Pása Ugye azzal tisztában van, hogy a dédunokája vagy kije. Az már egy új Koka lesz. Gyűlölni fogja magát.

Koka Miért?

Pása A komfort nélküli gyerekkoráért.

Koka Elmondok neki mindent, meg fogja érteni...

Pása Gondolja?

Koka „Úgy álmodtad, hogy együtt elégünk...”

Pása Hát ez az, nem kellett volna annyi Blokot olvasni!

Koka Félek magától.

Pása Ha valakitől félnivalója van, drága uram, akkor az csak saját maga. Egész életét egy csodálatos házban, egy csodálatos nő oldalán élhette volna. Nyugodtan szerszózhatott volna egész életében.

Koka Igen, nem nagyon volt életem.

Pása Ami a körülményeket illeti, nekem is borzalmas gyerekkorom volt... És mit értem vele?

Inkább bűnözzön maga, a dédunokája meg hadd lépjen be tisztán az életbe. Ne legyen része ebben a mi társbérleti baromságunkban.

Koka Lawn-tenisz bajnokság volt. Negyedik lettem. Beletették a fényképet a teniszújságba.

Pása Úgyse fognak ideköltözni.

Koka Miért?

Pása Higgyen nekem. Csak... Szerszónak egy kicsit, aztán mennek, amerre látnak, a ház meg tönkremegy. Kár érte, sajnálom.

Koka Gyerekek... tiszta gyerekek... keresik a szerszót.

 Az unokám esténként hazajön és köt. Én olvasok, ő köt. Megy a tévé, de nem nézzük. Szinte nincs is barátnője, hát még férfi ismerőse. Kérdezem tőle: „Dusenyka, kitől van?” Ő meg: „Kreksin úr, inkább olvasson hangosan, hogy én is halljam.” Megint alternatíva vagyok.

Pása Egyszer én is kis híján megnősültem. Egy orrlyuk mentett meg. Valahogy felébredtem, nézem oldalról ezt az én menyasszonyomat, és látom, hogy nem is tetszik az orrlyuka. Többet nem is találkoztunk. *(Rövid hallgatás)* Minek magának ez a ház?

Koka Ott a cső fölött, az a szélkakas valamikor egy kis lovas katona volt, két karddal. Mind a két kezében volt egy kis kard.

Pása Van egy ajánlatom. Adja el nekem ezt a házat.

 Megszületik a dédunokája, nem lesz elég helyük abban az egy szobában.

Koka Az orvos azt mondja, lány lesz.

Pása Itt van két ember - magának pénz kell, nekem a ház. Cselekedjünk határozottan. Határozottan.

Beszalad Nágya, kezében ott a szerszógyűrű.

Nágya Ott hevert a hatodik szarufa alatt. *(Leteszi a gyűrűt az asztalra és kiszalad)*

Koka Végem van.

 Hány év eltelt... Forradalmak, háborúk... és ezek a kis fadarabok épen maradtak. Városok tűntek el, ezek meg itt... Minek vajon?

Szünet.

Párás a levegő.

Pása Most már végképp leveheti a zakóját.

Koka Tudja mit, fiatalember, legyen.

A telepések már a kertben vannak. Mindegyikük kezében ott a kis kardocska - a szerszóhoz.

Az emberi alakok szeszélyes vonalakat leírva mozognak, cikáznak a mozdulatlan Pása és Koka között.

SZERSZÓ

*A bíboros nagybácsi kertjében
A gyönyörű márkinő szerszót játszott
Saint-Almaire vicomte volt partnere,
És mi minden történt még ott...
Szerszó, szerszó...*

*Merthogy a vicomte s a márkiné
vad ölelésben forrtak össze,
ám ekkor belépett a kardinális,
az édes perceknek így lett vége.*

Szerszó, szerszó...

*A márkiné szemében a szikra kihunyt, míg
lopva a szerszóra pillantott,
megigazította a frizuráját,
és így szólt: „Ennyi csak. Ennyi volt”.*

Szerszó, szerszó...

*Évek teltek el. És most hosszú,
tömött sorokban, puskák tüzeiben
Ujjonganak a sans-culotte-ok
mennek a történelem nevében.*

Szerszó, szerszó...

*S a guillotine csapdászája mellett,
A hóhér, kezében zsákot fogva
Udvariasan megkérdi csendben,
Készen áll-e a halálra foglya.*

Szerszó, szerszó...

*S a nő szemében a szikrák kihunynak,
úgy, mint amikor szerszót játszott,
megigazítja szép frizuráját,
s halkán szól: „Ennyi csak. Ennyi volt.”*

Rejtélyesen, puhán szól a dal a szerszóról: „és forró ölelésben forrtak össze...” Kakas dobja a karikát.

Folyik a játék. Ugrándozás, kiáltások, női sikítások. Pása hirtelen magasba emeli a kezét, s a gyűrű engedelmesen ráereszkedik a karjára.

Pása Nyikolaj Lvovics, ön akart mondani valamit.

Koka Csak annyit... Nem is mondani... hanem megmutatni... ezennel önök elé tárom... A lényeg az, hogy... Szóval... tessék.

Előveszi a megsárgult, négyrét hajtott papírt, széthajtja.

Nágya Mi az?

Koka Én Jelizavéta Mihajlovjának a férje voltam. Ez a házassági bizonyítvány. Rajta van a tanácsi pecsét. Hivatalos.

Szünet.

Kakas Még a végén tényleg maga a nagyapám.

Pása Nem, Kakas, *még a végén* nem erről van szó. Nyikolaj Lvovics Kreskin az elsőfokú örökös, és ez a ház az övé.

Kakas Közös a ház. Tessék, parancsoljon.

Pása Az ingatlan el van adva.

V. Ivanovics Kinek?

Pása	Nekem.
Kakas	Neked? (<i>Kokának</i>) Ez igaz?
Koka	Mennyi év telt el... Forradalmak, tűzvészek, háborúk... Városok tűntek el... ezek a kis fadarabok meg épen maradtak. Vajon minek?...
Valjusa	Kakaskám, vesztettél a szerszón.

FÜGGÖNY

HARMADIK FELVONÁS

Reggel. Kert. Köd. Nyirkosság.

A kert különböző sarkaiban tétován sétálgató emberek.

Mindenki itt van, Kokát kivéve.

Kakas és Larsz a ház két oldalán ül, kerti karosszékben. Kakas kezében egy könyv.

Kakas *(Olvasza)* A smaragd fővárosban tizenkét csarnok áll, s az egyikben, a Smaragdok Csarnokában az égbe emelt költők lakoznak. E pompás architektúrájú csarnokból csodás panoráma nyílik: Nyugat felé a Megismerés Palotájára, Kelet felé a Szabadság és Fagy Palotájára; de bárhová néz az ember, színpompájuk és formájuk tökéletességével mindenfelé kecses filagóriák és sokemeletes tornyok gyönyörködtetik a szemet. Történt egyszer, hogy a Smaragdfejedelem megparancsolta: díszítsék fel a csarnokot, mert lakomát akar rendezni alattvalói számára. Égi zene csendült fel, színözönben pompáztak az égi lakosok ruhái. A fejedelem mennyei bort töltött egy drágakőből készült serlegbe, így köszöntötte a Nagy Poétát, majd arra kérte, énekelje meg versben a Smaragdcsarnokot. A poéta meghajolt s anélkül, hogy felemelte volna kezét a papírról, a következőket írta:

*Mikor a harmat mint az igazgyöngy
S az iharfák borostyánja aranylik...*

Larsz *(Kezében a Thomas Cook utazási iroda útikönyve, ezt a testes könyvet lapozgatja)* „K-1. Útvonal: San Sebastian, Bilbao, Madrid, minden hónap első hétfőjének kivételével minden páros napon...”

Kakas *Az égi fejedelem megparancsolta,
Hogy a lakomához takarítsák ki a csarnokot.
Ott, hol a Bíborpalota áll,
Éjszaka a gyepre hajtom fejem.
A fahéjfa árnyéka ráborult
A smaragdözön városára...*

Larsz London-Ostende-Brüsszel-Liege-Aachen-Köln... első, másodosztály, indul Londonból 5.23-kor...

Kakas *A szél a csillagok fényében
Lengeti az ég brokátját
Olykor a kék felhőkből
Mennydörgés robaja hallatszik...*

Larsz „Scandinavian Ferry Lines” up to fifty sailings daily in each direction.”

Kakas *Elfogadja az ajándék smaragdot,
A zöld sárkány a
Vörösdombra visz el
A palota alvó termeiből.
Hozzásimulok a gyöngyház paravánhoz...*

Larsz *(Rövid hallgatás után) „Május 12., július 26., augusztus 5., szeptember 27...*

Kakas *Őszi füsttel csalogatva
A Föld ott messze lent
Magára vonja tekintetem.*

Larsz *(Leteszi a könyvet) Egy kéklő moszkvai estén beszállok a Szovjet Vas-
utak egyik kocsijába, lágy fény, halkan surrog a ventilátor, fehér zakós
pincér hozza a vacsorát az étkezőkocsiból. Kávé, konyak, pizsama,
könnyű olvasnivaló éjszakára... Másnap Csop, határátkelési procedúra -
és máris európai vagyok. Bratislaváig ugyanabban a kocsiban maradok,
de már itt is van Bécs. Innentől kezdve már a jó öreg Thomas Cook Iroda
viseli gondomat. De előbb még két óra Bécsben: Beethoven sírja - a
Sezession kiállítási terem - séta a Ringen - egy korty szabad levegő a
Peterskirche közelében... (Megint kézbe veszi a tájékoztatót) Elutazás
Bécsből, csak a 264. számú, úgynevezett Mozart-expresszen - indulás
20.00-kor. Az ablakokon bársonyfüggönyök, a zeneszerző kis fehér
mellszobra minden kupéban, indulás előtt a „Varázsfuvola” nyitánya
szól, Kölnig ausztriai ételkülönlegességek rendelhetők telefonon, az utas
kupéjából... De én nem megyek el Kölnig - Salzburg, Innsbruck,
Innsbrucknál éles kanyar és irány Dél. Egész Veronáig. És persze Milánó.
Ez pont az ellenkező irányban van, mint Svédország, de szeretek kerülő
úton menni hazafelé. Milánóban rövid, nagyon rövid ideig vagyok, s
onnan indulok rögtön fölfelé, Északnak. „Van, aki hűvösebben szereti!”
Másnap reggel Montreaux - 6.18, Lausanne - 6.40, és: Franciaország,
Franciaország, Franciaország... Párizsban két-három nap egy kis szálló-
dában a város felett, nem messze a Sacré Coeurtól. Aztán megint Cook,
könnyed ringatózás óránként háromszáz kilométeres sebességgel, s mire
befutunk az amszterdami pályaudvar boltívei alá, én már végérvényesen
skandináv lettem. A vasútnak vége, innen tengeren megyek, tengeren,
tengeren... Kétszemélyes külső kajüt, szalon, A, B, C, D típusú fürdő,
felső fedélzet, tengervizes uszoda, szauna, cinemathec, bowling,
nightclub, casino, discobar, show-saloon...*

Szünet.

Karosszék. A karosszékben Larsz. A hátán hátizsák. Larsszal szemben Kakas. Kezében Larsz könyve.

Kakas Elmondhatok neked egy becses, féltve őrzött titkot.

Larsz Nocsak!...

Kakas Amit az ember magának sem mondhat el.

Larsz Nem kell!

Kakas Hát idehallgass... *(Szünet)* Ne félj. Nem is tudnék mit mondani. Csak kérdezni tudok.

Larsz Kérdezz.

Kakas hallgat.

Akkor én kérdezek. Az A pontból elindul egy gyalogos a B pontba. Végiggyalogolja életének egész első felét, és megérkezik... az A pontba. Ott is maradt élete végéig. Miért?

Kakas Mint a káposztafej... a föld kerek.

Larsz Nem. Az élet lapos. Szóval, fogsz nekem írni?

Kakas Nem.

Larsz Meg is akartalak kérni, hogy ne írájál.

Vlagyimir Ivanovics lép oda hozzájuk. Feltűnik Nágya is.

V. Ivanovics *(Larsznak)* Mi az, nem telik bőröndre?

Larsz Mért, mi nem tetszik a hátizsákomon?

Nágya Minden összegyűródik benne.

Kakas Élni lazán kell. Hordom magammal mindenemet.

Larsz *(Belegyömöszöli az útikönyvet a hátizsákba)* Már rég agyon kellett volna löni engem, hogy még mindig nem akasztottam föl magam.

Nágya Ugyan, hogy mondhat ilyet...

V. Ivanovics Tudja, Nágyenka, mi már abban a korban vagyunk, amikor Istenre is gondolunk kell. Meg arra is, hogy mit hoznak majd utánunk a kis vörös párnán.

Valjusa Utánam csak a „140 éves a Moszkvai Állatkert” jelvényemet.

Nágya Néha nekem is úgy elkapja valami a szívemet, szorítja, szorítja, aztán elengedi...

Kakas Sportolni kell.

Valjusa Ott a karate.

V. Ivanovics Ilyen nevű urat nem ismerek...

Szünet.

Kakas *(Larsznak)* Utazz el, ne félj semmitől. Vár a királyod.

Larsz És a királynő.

Kakas Vagy egy királyi nő.

Larsz Mi?

Kakas Idefigyelj, ha találkozol a királlyal, mondd meg neki, hogy van ott Oroszországban egy bizonyos Kakas. Még ugrabugrál, de már nem kukorékol. Megmondod?

Valjusa	Szépek ezek a japánok. Minden szép náluk. A karate is, hiába a gyilkolás tudománya, mégis olyan szépen van agyusztálva azokkal a rózsaszín, sárga, fekete övekkel...
V. Ivanovics	Na és, nálunk meg fokozatok vannak: első, második, harmadik.
Larsz	„Hivatalos jubileumi út az Orient-Expressz” S. A. D. Expressz nevű étkezőkocsijának százéves évfordulóján, 1983. május 2-án.” Let’s go! Pardon!...
Valjusa	Csak azt felejtetted el, Kakas... hogy mi egy elúszott társaság vagyunk. Javakorabeli emberek erősen elúszott társasága. Hogy gondoltad ezt velünk, hm?... Te!... Nem csak egy kis cirkuszt akartál magadnak? Emlékeztek, ő mesélte azt az amerikai kísérletet! Bennünket idehívott, levelet írt az öregnek Brjanszkba, Pását beetette... Ő meg páholyból nézte az egészet. Nem, Kakas?
Kakas	Na jó, elhajózzhatunk. A víkend jól sikerült.
Nágya	<i>(Bőrönddel)</i> Egyszer megpróbáltam rendszeresen tornázni. A lábikráim megduzzadt, elkezdtem vállasodni. Az meg nem szép egy nőnél. Abba is hagytam.
<i>Kinyílik a ház ajtaja. Pása lép ki a teraszra.</i>	
Pása	Fiatalok csoportja a kertben. Egész jó kép lehetne belőle Watteau modorában. Milyen az ajtó?
Larsz	Mestermunka!
Kakas	<i>(Larsznak)</i> Te, ez nálatok is így van?
Larsz	Hogy így?
Kakas	Az elején jó, jó - aztán meg rossz.
Pása	Senkit nem ébresztettem fel reggel? Én ötkor keltem, leemeltem az ajtót a zsanérokról, és ott, az egresbokor mögött szöszmötöltem vele.
Valjusa	Úgy aludtunk, mint akit fejbe vertek.
V. Ivanovics	Csodásan aludtunk!
Pása	Dupla díszítés van rajta.
Nágya	Tiszta művészi.
Pása	A szögek rézből vannak.
Valjusa	Luxusdarab.
Pása	Meglepetésnek szántam, hogy mire felébredtek, már kész legyen. Mi ez a demonstráció?
Larsz	Milyen demonstráció?
Pása	Bőröndök, hátizsák, táskák... Vagy rosszul látom?
Larsz	Mért akad fenn annyira ezen a hátizsákon?! Vegye úgy, hogy már itt se vagyok.
V. Ivanovics	Én se.

Nágya Hát én?

Kakas *(Valjusának)* Van egy képem rólad. A Népgazdasági Kiállításon vetettük le magunkat.

Valjusa Nem.

Kakas A „Kővirág” szökőkútnál.

Valjusa Nem. Ilyen nem volt.

Kakas Hát még én kértem meg egy palit, hogy kattintsa el a gépemet!

Valjusa Én nem tudom.

Kakas Dehogynem. Rajtam az a szürke öves kabát volt, rajtad meg az a széles, nagyvirágos szoknyád.

Valjusa Sose volt ilyen szoknyám.

Kakas Tudod, ilyen széles volt, fesztivál fazon, vagy hogy hívták. Brigitte Bardot hordott ilyet.

Valjusa Az ki?

Kakas Na jó, ne csináld!... Még valahogy egy fura kis üzbég is belekerült a képbe, vattakabátban, egy rollerrel, biztos a gyerekének vette... Nagyon jó felvétel lett. Hatszor kilences.

Valjusa Csak?

Kakas Te tényleg nem emlékszel?

Valjusa Hát idefigyelj. Nem a „Kővirágnál”, hanem a „Népek Barátsága” szökőkútnál. Nem virágos, hanem kockás szoknya volt rajtam. És nem Brigitte Bardot, hanem Jeanne Moreau hordott olyat. És nem üzbég volt, hanem kazah. És nem rollerral, hanem háromkerekű biciklivel...

Kakas Pontosan! Egy kis bicikli volt nála...

Valjusa Egy kis bicikli!... És nem hatszor kilences, hanem kilencszer tizenkettes. De ez az egész nem is volt soha.

Kakas Persze, én találtam ki.

Valjusa És neked sose volt fényképezőgéped, az a pasas nem létezett, akit te megkértél, hogy kapjon le minket a Népgazdasági Kiállításon, s ez a fénykép nincs a világon.

Kakas Nincs.

Valjusa Nincs.

Kakas Nincs. Ilyen fénykép nem volt.

Valjusa Nincs ilyen fénykép.

Kakas Ilyen fénykép nincs. Nincs.

Valjusa Nna. És ha hazamész, tépd szét. És fejezzük ezt be.

Pása Nágya, kérhetem a kezét? Minden vendég jelen van. Megünnepeljük az esküvőt.

Nágya De hát én nem mondtam igent...

Pása *(Kakasnak)* Számotokra minden marad a régiben. Változás csak számomra van. Számotokra minden marad a régiben. *(Nágyának)* Maga akart nekem valamit mondani, ugye?

Nágya Én?... Hiszen maga...

Pása Mit?

Nágya Maga mondta nekem, hogy...

Pása Tessék, tessék, figyelek.

Nágya Jobban mondva azt kérdezte, azt kérte, hogy...

Pása *(A többieknek)* A következő víkendre újra kijövünk ide. Minek a cuccokat oda-vissza hurcolni? Senki nem küld el benneteket. *Senki nem küld el benneteket.*

Nágya ...most, az előbb.

Pása Na, mit? Mit? Mit mondtam magának?

Nágya Nem tudom.

Pása Na, ismétlje meg. Nyugodtan ismétlje meg!

Nágya Nem tudom.

Pása Miért?

Nágya Mert kínos.

Pása Miért? Miért?

Nágya Én nem is hallottam semmit.

Kakas *(A könyvből olvassa)* „A fejedelemnek annyira megtetszett Vjen-Csan verse, hogy parancsba adta: minden sorát örökítsék meg a csarnok falán. Aztán hangosan felolvasta a verset egyszer, kétszer, háromszor.”

Pása *(Hevesen)* És mért kell úgy mondani, hogy „negyven éves vagyok, *de* fiatalnak nézek ki?” Negyven éves vagyok, *és* fiatalnak nézek ki!” „ÉS”, nem pedig „DE”! „ÉS”!

Pása karikagyűrűt ad Nágyának.

Larsz Nekem már rosszul érteni orosz. „Házasság” ez valami épület lenni? Vagy lenni állat?

Pása *(Nágyának)* Azt kértem, hogy legyen a feleségem. Ezt lett volna olyan nehéz megismételni?... Mi van, senki nem hallotta?

Szünet.

Az esküvő az azt megelőző válás miatt elmarad. Jó, legyen vagyonmegosztás. Mi kié?

V. Ivanovics Petya, gyere ide!... Petya! Gyere! Gyere gyorsan!

Kakas Mi van veled?

V. Ivanovics Gyorsan! Igyekezz!... Gyorsan!

Kakas Micsoda?... Mi van?...

Vlagyimir Ivanovics az ajtóhoz szalad, hátával nekifeszül az ajtófélfának. Egy másodpercig megfeszül, mint egy húr.

V. Ivanovics Most nyomjad. Nyomjad! Erősen! Erősen!... Tiszta erőből... Mint a harapófogó. A kezedet tedd a vállamra.

Kakas Erősebben nem bírom.

V. Ivanovics Dehogynem! Szorítsd! Mint a harapófogó!

Kakas Így?... *(Szünet)* És ha egyedül vagy, akkor ki szorítja?

V. Ivanovics Nekifeszülök az ajtófélfának és odanyomom magam. Egyszer egy egész éjszakát így álltam végig... Emlékszel, emlékszel, mi történt velem akkor, amikor beiratkoztunk angol tanfolyamra? Emlékszel, mi történt velem akkor?

Kakas Mikor volt az a tanfolyam, tizenkét éve... Azt hittem, azóta már teljesen elmúlt. Mert többször nem volt.

V. Ivanovics Akkor is megszorítottál, és rögtön magamhoz tértem... Mint a harapófogó! Szorítsd!

Kakas Akkor még tizenkét évvel erősebb voltam.

V. Ivanovics Szorítsd!

Kakas Én szorítom.

V. Ivanovics Jó.

Kakas Én szorítom...

V. Ivanovics Jó. Elmúlt. Elég

Kakas Most jobb? Biztos jobb?

V. Ivanovics Vedd már el a kezedet! Fáj!

Kakas *(Reszket)* Jól rám ijesztettél.

Szünet.

V. Ivanovics Így van ez, Petya. Nem én - a gyarló hús. A test.

Kakas És gyakran szokott lenni?

V. Ivanovics Néha.

Kakas El kéne menned orvoshoz.

V. Ivanovics Nem Petya. Nem orvos kell nekem.

Kakas Hanem mi?

V. Ivanovics Egy ajtófélfá. *(Elindul a kerítés mentén)* Az emberen legyen minden szép: az arca is, a ruhája is, a gondolatai is, a lakása is, meg ahová nyáron elutazik, az is, ahol gyógyszert tud szerezni, az is, ahol egy jót tud enni, az is...

Besötétedett. Percek kérdése, és elered az eső. Valjusa, Nágya, Larsz, Pása a bőröndjeiken ülnek, útra készen.

A kertkapun keresztül Koka lép be a kertbe. Hosszú esőkabát, kopott sportsapka van rajta, a kezében Perelman „Szórakoztató fizika” című könyve.

- Valjusa Nyikoláj Lvovics, mi meg már aggódtunk, hogy hová tűnt.
- Koka Sétáltam egyet.
- Valjusa Milyen pirospozsgás lett az arca.
- Koka Van itt a közelben egy mesterséges tó.
- Larsz Tessék, és még azt mondták, hogy nincs víz!
- Koka Rozsdás kosz van az alján, meredeznek belőle a sárhányóroncsok.
- V. Ivanovics A mesterséges víztárolók eliszaposodása és az azt követő kiszáradása.
- Koka Pedig régen kárászok is fickándoztak benne.
- Valjusa Én nem szeretem a mesterséges tavakat. Ha víz, akkor folyjon.
- Koka Elégettem a házassági bizonyítványt.
- V. Ivanovics Micsoda?...
- Koka A tó partján megmaradt egy kis pad. Ott ül egy öregember meg egy öregasszony, nézik a felhőket. A tó mellett, az erdőn túl - nézik a felhőket, és az öregember magyaráz valamit az öregasszonynak. Halkan beszél neki valamiről. Egyszer csak egy nagy felhő szétválík, kettéválík, és a hasadékból előtör egy fénysugár. Egy zöld fénysugár. Elégettem a bizonyítványt. Régi papír jól ég...
- Larsz Hogyhogy zöld?
- Pása *(Kokának)* Maga dohányzik?
- Koka Nem. Soha nem is dohányoztam.
- Pása Csak azért, hogy honnan vett gyufát?
- Koka Levelet égettek, a két öreg, aztán leültek a padra, a felhő kettévált, a hasadékból előtört egy sugár, zöld sugár, és az öregember súgott valamit az öregasszony fülébe, az meg hallgatta, és nézte az eget. A tó mellett, az erdőn túl... Odamentem a tűzűkhöz és - föllobbant.
- Pása *(Idegesen nevet)* Perelman „Szórakoztató fizika” című könyvében is le van írva egy nagyon érdekes optikai jelenség. Ha a nap élesen kirajzolódó horizont mögé nyugszik le, akkor abban a pillanatban, amint eltűnik e határvonal mögött, akkor a színeképről szinte lehasad a szélső sugár, a zöld, s egy pillanatra külön is láthatóvá válik. Ez a fehér fény utolsó darabkája. Felhőkkel ez ritkán történik meg, de ebben az esetben valószínűleg nagyon magas volt a felhő fajlagos sűrűsége. Tömör, egybefüggő felhő volt, Nyikoláj Lvovics?
- Szünet.*
- Koka Visszataszítóan viselkedtem, bocsássanak meg.
- Valjusa *(Kakasnak)* Tudod mit gyűlöltem legjobban a kapcsolatunkban? Ahogy évről évre bemutattál a barátaidnak, „Ismerkedjetek meg - Valjusa”.
- Kakas Mért, hogy szeretted volna?

Valjusa Azért az jó, hogy nem házasodtunk össze! Azóta már hányszor elváltunk volna!

Kakas Emlékszel arra az öregemberre?

Valjusa Az öregek mind egyformák.

Koka Egyszer, akkor, huszonnégyben, az alatt a szent nyolc nap alatt, Liza éppen azt a képet nézegette, ahol profilban vagyok levéve, azzal az átkozott balalajkával. Azt mondta... azt mondta: „Milyen jó, hogy profilból készült ez a kép. „Miért?” - kérdeztem. „Hogy a másik feled nem látszik” - mondta. „Mert, ott mi van?” - kérdeztem. „Hiúság” - mondta és elmosolyodott. *(Nevet)* Nekem mennem kell Brjanszkba. *(Kimegy)*

Szünet.

Pása Uraim, pakolják ki a bőröndjeiket, a nyaralószezon folytatódik.

Vlagyimir Ivanovics a kerítés tövében ül. Mintha hirtelen éveket öregedett volna, az arca szürke, a nyakkendője kibontva, az öltöny gyűrött... Egy plédbe burkolózik.

V. Ivanovics Nekem minden ősöm paraszt volt. Nyomorogtak. Jó pár nemzedéken át háncsbocskort és parasztködmönt hordtak. Én nyilván ezért hordok mindig öltönyt. Valahogy gellert kapott bennem az örökségük. Pont fordítva van. Számomra semmilyen más öltözék nem létezik. Még odalenn, Délen is - zakó, nyakkendő, na, mondd, hogy egy világos nadrágot megengedek magamnak. Meg egy lyukacsos cipőt. Mi lehet ez? Képtelen vagyok rájönni. Mire rá tudja vinni az embert az öröklött szegénysége. Vagy az enniváló, azzal is örök számadásom van. Az ebédlőben, látom, hogy vesznek fehér kenyeret is, meg feketét is. Egyszerre! Én képtelen vagyok rá. Ez műveletlenség! Vagy fehérét, vagy feketét - a kettőt együtt soha! Mert akkor majd a végén az lesz, hogy megvajaznak egy karéj fekete kenyeret és ráraknak egy karéj fehérét. Kenyérszendvics. Agyrém. Nonszensz. Vagy az is, hogy megisznak egy pohár vodkát, aztán üdítőt isznak rá. Meg tudok örülni. Az italt tisztelni kell. Vagy akkor keverjék össze egy pohárba a Buratinót, tudjátok, azt az almalevet meg a vodkát és ígyák azt a lötytyöt. Ha már... Vagy: a levest és a levesthúst mindig egyszerre kell enni. És mit csinálnak? Először kikanalazzák a levest, ott marad a tányérban a hús, azt külön megsózzák, mustározzák, és úgy eszik. Ez műveletlenség. Hiszen van második fogás, minek azt duplázni? Akkor úgyis megeszi az ember késsel-villával a rántott húsát. De a levesthúst a folyadékkal párhuzamosan kell enni. Úgy illik. Ha rizs a körítés, én sose eszem hozzá csemegeuborkát vagy ecetes gombát. A krumplihoz igen. Ahhoz megy. De a rizshez és a makarónihoz nem. Viszont a krumplihoz soha nem eszem kenyeret. Szerintem a krumpli és a kenyér ekvivalensek. Ebéd után teát inni - műveletlenség. Melegre meleget? Csak kompótot. Az egyensúlyt teremtet a gyomorban, és biztosítja, hogy az ebéd vége is kellemes legyen. Honnan vannak ezek bennem? Nem, nem tetszem magamnak. De nem tudok csinálni magammal semmit. Annyira műveletlenek voltak az őseim.

Valjusa Kakas, te akartál hallani a férjemről, ugye?... Hm, az én férjem... Az én volt férjem tartózkodó ember volt. Semmi szenvedély - se kártya, se lóverseny... Tulajdonképpen nem volt semmi szórakozása. Játsszani sem-

mit nem tudott, gyűjteni nem gyűjtött semmit, inni nem ivott. És én se szórakoztattam. Az ablaknál szeretett állni, nézte az udvart. Néha belenéztem az arcába, óvatosan, mintha csak a virágokat öntözném, és közben óvatosan belenéztem a szemébe. És mindig megrémültem, annyira nem volt semmi a tekintetében. Semmi! Az udvaron szaladgáltak a gyerekek, a kutyák, rövid szoknyás kislányok meg bőrnadrágos kisfiúk jöttek mentek... De a tekintete üres volt. És közben az se volt, hogy befelé nézett volna, semmi nem sugárzott a szeméből se kifelé, se befelé. És rettenetesen megörültem, amikor egyszer legalább valamit megláttam a szemében. A szolgáltatóházból jött hozzánk egy egyetemista lány ablakot mosni, gyorsan átöltözött, a kockás ingét csomóba kötötte a hasán, szép barna volt a bőre, felugrott az ablakpárkányra és énekelni kezdett. Na ekkor láttam meg valami gyenge kis fényt a férjem szemében. Ott tartottam ezt a kis énekesmadarat ebédre. Ebéd közben a férjem rám is valamivel figyelmesebben nézett, mint azelőtt, valami megmoccant, megindult a lelkében. Volt hármunk között valami feszültség. És nekem ez tetszett, tudjátok? Már-már hasonlított az életre. A lánynak finom vonású, szőkés kis szemöldöke volt, és „l” helyett mindig „v”-t ejtett. Úgy intéztem, hogy takarítani is őt küldjék hozzánk. Utána mindig együtt ebédeltünk, teáztunk, ő dúdolgatta a kis dalocskáit... Aztán egy szép napon ők elmentek, én meg ott maradtam egyedül. Vesztettem. De legalább valami történt az életünkben. Különben ellehattunk volna még harminc évig is, minden bonyodalom nélkül. Egy ember fölébredt. Isten adja neki.

Kakas

Valjusával mi a rendőrségen ismerkedtünk meg. valami autóbalesete történt, mi láttuk, de még nem ismertük egymást, az úttest két oldalán mentünk éppen. Senki nem halt meg, csak egy öregember annyira megijedt, hogy kizuhant az úttestre. Tanúként bevíttek minket is az örsre, aláírtuk a jegyzőkönyvet és megkértek, hogy kísérjük haza az öreget. Elkísértük a lakására, egy kis szoba volt az egész, lefektettük, és ő azon nyomban el is aludt. Mi meg leültünk két székre, ott voltak egymás mellett, mint a moziban. Ott ücsörögtünk, az öreg aludt, megállíthatatlanul telt az idő, almaszag volt - aztán elkezdtünk csókolózni. Az öreg abban a pillanatban kinyitotta a szemét, és azt mondta: „Gratulálok”, és megint elaludt. Aztán még egy párszor odaadta nekünk ennek a kis szobának a kulcsát.

A házból Koka lép ki, kezében ütött-kopott aktatáskája, leül a padra.

Szünet.

Nágya

Én is biztos férjhez megyek. Egy pilótához. Illetve egy helikoptereshez. A „Légiközlekedés” című újságban találtam. Igazi haditettét hajtott végre, leszállt a helikopterével egy kerthelyiségbe, oda középre, ahol táncolni lehet. Nem tépte el a gitárok drótjait - olyan udvarias volt. Valami baj történt a gépével egy város fölött, körben mindenfelé házak voltak, nem volt hová leszállni, de arra a helyre pont befért. Kijavította a hibát, elnézést kért a táncolóktól és elrepült. Azok meg táncoltak tovább. Ahogy elolvastam a cikket, rögtön írtam neki az alakulatához, és válaszolt. Nagyon kedvesen.

Valjusa Ezt nevezem!... És csinos?

Nágya Á, nekem soha nincs szerencsém! A cikkhez nem volt fotó. Aztán küldött magáról egy képet, ránéztem - anyám!

V. Ivanovics Kripli?

Nágya Egy Alain Delon. A lakásszövetkezet elnöke azt mondta, ha férjhez megyek, megkapom a lakást. Először nem akartam - mégis így, levél alapján... De most már hozzámegyek.

Kakas Szerencséje van a Delonnak.

Nágya Neki is van lakása. Igaz, hogy kétszobás.

Larsz Véletlenül nem a Jacksonville-Miami járaton dolgozik a pilótád?

Nágya Nem, Nagy-Moszkva területén.

Larsz Pedig én is ismertem egyet. Bob. Nagyszerű srác. Micsoda hülyeség... Egyszer egy barátommal elmentünk nyaralni Miamiba, maszek alapon, de jegyünk csak Jacksonville-ig volt. Miamiba mindenki vonattal szokott menni, de mi úgy döntöttünk, hogy helikopteren. Jacksonville-ből Miamiba helikopteren! Megérkeztünk, mentünk szobát keresni, nem a tengernél, hanem fent, a hegyen. A tengernél minden tömve volt. A házigazdánkon kockás flaneling, plusz harminc fokban flaneling! Kis szakálla is volt, sűrű, a szálai mintha össze lettek volna ragasztva. Ő az egyik szobában lakott, a másikat adta ki. Reggel fölébredünk, megmosakszunk - törölköző sehol. Hívjuk a szállásadót. Jön a flanelingében, azt mondja: „Törölköző nem jár.” „Hogy-hogy nem jár?”... Két dollárt kér egy ágyért, és nem jár? Két dollárt! Kettőt! És a szakállában olyan vastag szőrszálak, mintha össze lettek volna ragasztva... A szemét! „És lepedő - mondom - az jár?” - „Yes, jár.” - „És párna, az jár?” - „Yes, jár.” - „És törölköző?” - „No, törölköző nem jár.” Erre mi a barátommal: „De jár, te szemét!” - Nekimentünk. - „Te mocsok... Vagy lefűrészeljük a szakálladat!” Adott is törölközőt. Kettőnknek egyet, az igaz, de akkor is járt. Nálunk meg semmi törölköző nem volt, szállodában is, vonaton is jár a törölköző. Keskeny is volt, amit adott, rövid is. Kifundálta a két dollárjáért a pofátlan. A hosszán takarékoskodott. Vissza Jacksonville-be már vonattal mentünk. Jó nyaralás volt.

Szünet.

Pása *(Hátraszegi a fejét)* Ott repült egy madár. De nem tudom a nevét... Kár.

Kakas Jégpinty.

Pása Jégpinty, nyáron?

Kakas Miért ne?

Pása Hát csak mert a neve olyan...

Kakas Milyen?

Pása Olyan fagyos. Lehet, hogy ornitológiával kellene foglalkoznom?...

Larsz Nyikoláj Lvovics, azt szeretném mondani... azt szeretnénk javasolni magának... ugyanis azt tárgyaltuk, hogy... mi elmegyünk, maga meg

költözzön ide ebbe a házba a családjával, és éljenek itt boldogan. Mi meg majd hétvégeken jövünk ki. *(Nágya felé)* Lehet, hogy helikopterrel. Ha jó repülőtér van.

Nágya Na ne szórakozzon!...

Koka Nem, nem. Haza kell mennem. Majd kitalálom, mindig van alternatíva. Brjanszkban már ígértek valamit, beadtam a papírokat... a szomszéd kap lakást, az ő szobáját meg nekünk adják... Majd kitalálom. Megszentség-telenítettem valamit. Csak attól félek, hogy már nem lesz időm mindent elmondani annak, aki születni fog... Majd elmesélem neki, hogy égett ez a papír. A szélei elszenesedtek, aztán egymás után kezdtek eltűnni a betűk. Úgy nézett ki, mintha egy nagy juharlevél égett volna. Manapság már gyorsan nőnek a gyerekek, hátha megérem.

Kakas De attól még lehetne, hogy...

Koka Nem, nem, vissza kell mennem Brjanszkba.

Kakas odamegy a házhoz. Felemel egy deszkát, amivel az ablak volt beszögezve, s most a többivel együtt oda van támasztva a falhoz. Hozzáméri a deszkát az ablakhoz.

Kakas Gyere, Pása, segíts.

Pása odamegy. Együtt odaillesztik a deszkát az ablakhoz.

Nágya *(Kinyitja a táskáját, valamit keres benne)* Nem csinálunk nagy esküvőt. Aláírunk a tanácson és kész. Nem kell pezsgő.

Pása Vlagyimir Ivanovics, nézd csak meg - egyenes, ferde?

V. Ivanovics *(Közelebb lép)* A jobb sarkát egy kicsit feljebb.

Kakas Így?

V. Ivanovics Most jó.

Pása és Kakas feljebb teszik a deszka jobb sarkát.

Nágya *(Papírok közt keresgél)* A helikopterem allergiás a szénsavas italokra. *(Megtalálja a fényképet, mutatja)* Nézd meg, Valjusa, itt az Alain Delon. Mindent megírt, ezt is megírta. Bedagad a szeme a szénsavas italoktól. Különben se iszik semmit.

Larsz is felemel egy deszkát.

Pása kalapácsot, szegeket vesz a kezébe.

Pása Ez az én munkám. *(Szege)* Most akkor svéd vagy, vagy balt?

Larsz Úgy csináljuk, ahogy nekünk tetszik! *(Ráüt a kalapáccsal a szegre)* Emlékezni fogok rátok az én Isztambulomban, a Paveleckája pályaudvaron a büfében, az Égei-tenger partján, ahogy iszogatom a „Buratinó”-mat. Skol!

Pása odaszegezi a deszkát.

Aztán még egyet, még egyet.

Pása, Kakas, Larsz és Vlagyimir Ivanovics deszkákat vesznek a kezükbe, mennek az ajtóhoz, hogy azt is bedeszálják.

Nágya

(Elteszi a fényképet, becsukja a táskáját) Én se iszom. Mindig kínálnak, de nem kell, néha már kínos is. A házban a kapualjban szoktak összejönni az ivósok, és amikor későn megyek haza, pláne télen... borzalmas... Ők meg nagyon udvariasan... De én nem kérek, és akkor elkezdik, hogy ha már inni nem iszom, legalább nézzem meg, milyen ügyesen berendezkedtek. Egyszer meg is néztem. Van a falon egy doboz, a tűzjelző van benne, oda beraktak egy kis polcot, letakarták újságpapírral, csipkére vágta a szélét. Mindenük van: pohár, tányér, kés, villa. És egy kiskutyájuk is, ott futkározik a lábak között. Kolbászt adnak neki vagy egy darab kenyeret... Szimpatikus állat. Olyan barnás. Szóval nagyon szép mindenük. „Viszontlátásra, tisztelt kisasszony, csak vegye erre az irányt, ha bármi van.” Elkészöntem tőlük, a kutya meg jött utánam, fut, elzavarni se lehet... Kiköpött Gesztenye! Volt egy ilyen könyv gyerekoromban, Gesztenyének hívták a kutyust benne, minden este ezt olvasta a nagyanyám nekem... Minden éjjel kutyákkal álmodtam, nagyanyám meg reggel mondta, hogy ez jó álom, mert a kutya, az barátot jelent... Közben egyre jobban besötétedett. Az utca mindkét oldalán felgyulladtak a lámpák, a házak ablakaiban a tüzek. És hatalmas pelyhekben esett a hó, és beborította fehérrel az úttestet, a lovak hátát a fuvarosok sapkáját. És ahogy sötétedett az ég, úgy lettek egyre fehérebbek a tárgyak. Gesztenye hol előrefutott, hol vissza, de a gazdáját csak nem találta... Mellette pedig mindkét irányban egyre csak mentek, szünet nélkül mentek az ismeretlen emberek. Látni se látott tőlük rendesen, meg a lábukkal is mindig oldalba lökték. Senki nem törődött vele, mindenki sietett valahová. Gesztenyét egyre jobban hatalmába kerítette a kétségbeesés és a rémület. Behúzódott egy szegletébe és keservesen sírni kezdett... A hidegtől reszketett a füle és a lába, ráadásul szörnyen éhes volt. Egész nap csak kétszer tudott enni: a könyvkötőnél falt egy kis csirizt, aztán az egyik kocsmában, a pult mellett talált egy darab kolbászhéjat - ennyi volt az egész. Ha ember lett volna, biztosan azt gondolta volna. „Nem, ez nem élet! Inkább agyonlövöm magam!”

Ebben a pillanatban Koka felkiált.

Koka Istenem, mit csináltam!...

Valjusa Jó, jó...

Koka Hogy lehettem ilyen...

Valjusa Nyugodjon meg, Nyikoláj Lvovics.

Koka Eresszenek!

Nágya Hová megy?... Ne engedjétek!...

Koka Hagyják abba!... Várjanak!... Nem lehet, hogy...

Valjusa Nyugodjon meg, kedves, nyugodjon meg...

Koka Nem, nem... oda... be kell mennem... nem lehet... Eresszenek! Engedjenek!...

Kitépi magát Valjusa és Nágya kezéből, az ajtóhoz fut és eltűnik a házban.

Mindenki zavartan áll, meghökkentette őket az öregember kitörése.

Pár pillanat múlva Koka megjelenik a teraszon.

Diadalmasan magasra emel egy kisméretű csomagot.

Itt van! Megvan!... Majdnem elfelejtettem... ez a szklerózis, lyukas a fejem. Otthagytam az éjjeliszekrényen. Cumik! Cumik vannak benne, a dédunokámnak vettem. Moszkvában csodálatos cumikat lehet kapni, nálunk meg hol van, hol nincs. Akadozik az ellátás. Tartalékolni kell. Hála Istennek!...

Pása hirtelen kikapja Koka kezéből a csomagot és bedobja a bokrok közé.

Pása Dobja a fenébe ezt a vackot!

Koka Hogyhogy? De hát miért?...

Pása Mert szar!

Koka Én vettem... mire megszületik... lehet, hogy már meg is van.

Kakas *(Pásának)* Mit csináltál, te szemét!... Szórakozol egy idős emberrel? Ez egy idős ember!

Koka Elmentem és kiválasztottam...

Pása Majd én adok magának svéd cumit. Ami ízesítve van. Egy egész sorozat.

Koka Hogyhogy svéd?

Pása Otthon van nálam. Hozták. Egy egész sorozat. Tizenkét darab. Nem elég?

Koka A csomagban nyolc volt...

Pása Akinek csecsemőkorától kezdve az egyesült gumiipari tröszt bűdös termékeit dugdossák a szájába, az egész életében vágyódik egy jobb cumi után.

Koka Bocsásson meg...

Pása Azt akarom, hogy a dédunokájának kezdettől fogva jó legyen. Finom. Hátha akkor ő is jobb lesz, mint mi.

Koka Köszönöm.

Pása Majd úgyis kiviszem magát a pályaudvarra. Csak nehogy fölszedje ezt a vackot.

Szünet.

Valjusa Jaj, én is egy nünüke vagyok. Mindjárt esik, én meg elpakoltam az ernyőmet.

V. Ivanovics Majd megyünk az enyém alatt.

Valjusa Elférünk, gondolod?

V. Ivanovics Gondolom, el.

Szünet.

Valjusa Lement a nap, rögtön hűvös lett. Mit tesz az ősz, mi?...

Nágya És napfogyatkozásakor sötét szokott lenni?

Larsz Olyan homályos.

Nágya Egyszer épp moziban voltam, jövök ki, mondják, hogy most volt nap-fogyatkozás. Lemaradtam róla.

Kakas Meg kell nézni a naptárban, hogy mikor lesz megint.

V. Ivanovics Most nem lesz egyhamar.

Nágya Kivárom.

Larsz Be kell kormozni egy üvegcserepet, és azon keresztül minden jól látszik.

Nágya Aha.

Kakas Na. Itt az eső.

Valjusa Az volt az érzésem... most, pont most úgy éreztem... hogy tudnánk együtt élni ebben a házban.

FÜGGÖNY